

UOKiK 1990
2010

Raport

– rynek zabawek w świetle wyników
kontroli Inspekcji Handlowej

Warszawa, grudzień 2009

UOKiK 1990
2010

Opracowanie:
Departament Nadzoru Rynku
UOKiK

Spis treści

I.	WSTĘP	4
1.	Zabawki w obrocie handlowym	4
2.	Zadania i kompetencje Inspekcji Handlowej	7
3.	Podstawa prawna kontroli	7
4.	Cel kontroli	8
5.	Zakres przedmiotowy kontroli	8
6.	Zakres podmiotowy kontroli.....	11
II.	SZCZEGÓŁOWE USTALENIA KONTROLI	13
1.	Oznakowanie znakiem CE oraz informacja dotycząca danych zawierających nazwę i adres producenta, jego upoważnionego przedstawiciela lub importera	15
2.	Stosowanie ostrzeżenia „nieodpowiednie dla dzieci w wieku poniżej 3 lat”	15
3.	Ostrzeżenia oraz instrukcje dołączone do skontrolowanych zabawek.....	18
4.	Inne ustalenia.....	20
5.	Badania laboratoryjne.....	22
6.	Zgodność zabawek z zasadniczymi wymaganiami	23
7.	Ostrzeżenie dotyczące magnesów w zabawkach magnetycznych	26
III.	POSTĘPOWANIA PROWADZONE PRZEZ PREZESA UOKiK.....	28
1.	Wszczęte postępowania administracyjne.....	28
2.	Postępowania zakończone wydaniem decyzji o umorzeniu postępowania	30
3.	Postępowania zakończone wydaniem decyzji nakazującej wycofanie wyrobów z obrotu oraz powiadomienie konsumentów	30
IV.	ZABAWKI W SYSTEMACH INFORMACJI O PRODUKTACH NIEBEZPIECZNYCH.....	31
1.	Międzynarodowy system powiadamiania o produktach niebezpiecznych RAPEX.....	31
2.	Krajowy rejestr wyrobów niezgodnych z zasadniczymi i innymi wymaganiami.....	32
V.	WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI CELNYMI.....	36
VI.	PODSUMOWANIE	39
1.	Działania podjęte przez wojewódzkie inspektoraty Inspekcji Handlowej.....	39
2.	Analiza i ocena wyników kontroli.....	41
VII.	PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI DLA KONSUMENTÓW	43
1.	Zakupy poza lokalem przedsiębiorcy.....	57
2.	Reklamacje zabawek	57

I. WSTĘP

1. Zabawki w obrocie handlowym

Zabawki są istotnym elementem wspierającym rozwój dzieci. Wszystkim zależy, aby dzieciństwo naszych dzieci było szczęśliwe i bezpieczne. Jedną z dróg do osiągnięcia tego celu jest dbanie o to, aby zabawki, które trafiają do ich rąk, były bezpieczne.

Rynek zabawek jest bardzo zróżnicowany, zarówno pod względem asortymentu – projektanci ustawicznie kształtują gusta odbiorców wymyślając nowe rodzaje zabawek, jak i pomiotów działających na nim – od małych firm rodzinnych do światowych korporacji.

W ofertach sklepów znajdują się produkty takich „gigantów zabawkowych” jak amerykański MATTEL czy HASBRO albo duńskie LEGO. Całkiem sporą ofertę stanowią zabawki krajowych producentów, którymi z reguły są niewielkie rodzinne firmy. Jednak najwięcej zabawek pochodzi z importu z krajów Dalekiego Wschodu, w szczególności z Chin. Część z nich jest sprowadzana bezpośrednio przez polskich importerów, a część pochodzi z obrotu wewnątrzwspólnotowego.

Zgodnie z §2 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 listopada 2003 roku *w sprawie zasadniczych wymagań dla zabawek* (zwanego dalej: rozporządzenie MGPIPS)¹, **zabawka to dowolny wyrób lub materiał zaprojektowany lub przewidziany do używania podczas zabawy przez dzieci w wieku do lat 14.** Istnieją jednak grupy wyrobów, które – pomimo, że mogą być użytkowane przez dzieci – nie podlegają przepisom dotyczącym zabawek. Przykładami są: dekoracje choinkowe i świąteczne, sprzęt do zbiorowego używania na placach zabaw, lalki ludowe i dekoracyjne oraz inne podobne wyroby przeznaczone dla dorosłych kolekcjonerów, zabawki komercyjnie instalowane w miejscach publicznych, sztuczne ognie, proce i katapulty, zestawy strzałek z metalowymi zakończeniami, smoczki dla niemowląt, biżuteria dla dzieci.

Według danych przekazanych przez wojewódzkie inspektoraty Inspekcji Handlowej, produkcją zabawek zajmuje się 101 dużych przedsiębiorców, a importem – 118 podmiotów². Ponadto w kraju funkcjonuje 348 hurtowni prowadzących dystrybucję zabawek. Bezpośrednią sprzedaż konsumentom prowadzą przede wszystkim mniejsze i większe sklepy detaliczne, w tym także sklepy wielobranżowe oraz kioski. Należy jednak podkreślić, że odpowiedzialność za spełnianie zasadniczych i innych wymagań przez zabawki ponoszą wprowadzający je do obrotu, tj. producenci oraz importerzy.

¹ DzU z 2003 roku nr 210, poz. 2045, z późn. zm.

² Polskie Stowarzyszenie Branży Zabawek i Artykułów Dziecięcych zrzesza 60 członków.

Tabela 1. Podmioty dystrybuujące zabawki (oprócz sklepów detalicznych) na terenie poszczególnych województw w układzie ilościowym

<i>Województwo</i>	<i>Producenci</i>	<i>Importerzy</i>	<i>Hurtownie</i>	<i>Razem</i>
dolnośląskie	9	5	37	51
kujawsko-pomorskie	5	1	15	21
lubelskie	-	-	21	21
lubuskie	5	1	8	14
łódzkie	8	10	23	41
małopolskie	3	5	25	33
mazowieckie	18	40	40	98
opolskie	-	2	5	7
podkarpackie	4	1	11	16
podlaskie	4	2	18	24
pomorskie	5	5	15	25
śląskie	22	15	60	97
świętokrzyskie	2	3	6	11
warmińsko-mazurskie	-	1	10	11
wielkopolskie	13	14	43	70
zachodniopomorskie	3	13	11	27
ogółem kraj	101	118	348	567

Źródło: Opracowanie UOKiK na podstawie informacji wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej

Wprowadzone do obrotu zabawki nie mogą stanowić zagrożenia dla dzieci i powinny spełniać zasadnicze wymagania bezpieczeństwa. Podkreślić należy, że dla zabawek przeznaczonych dla dzieci w wieku poniżej 3 lat zostały określone dodatkowe wymagania, bardziej restrykcyjne w porównaniu do wymagań dla zabawek przeznaczonych dla dzieci starszych.

Na zabawce albo na jej opakowaniu powinny znajdować się: znak „CE”

oraz informacja zawierająca: nazwę lub imię i nazwisko oraz adres producenta, jego upoważnionego przedstawiciela lub importera. **Znak „CE” stanowi potwierdzenie, że zabawka spełnia zasadnicze wymagania bezpieczeństwa.**

Ponadto do zabawek – zależnie od ich rodzaju czy kategorii – powinny być dołączone stosowne ostrzeżenia, instrukcje oraz informacje. Na przykład zabawki, które nie są przeznaczone dla dzieci w wieku poniżej 3 lat, ale mogą być dla nich niebezpieczne, powinny posiadać ostrzeżenie: „Nieodpowiednie dla dzieci w wieku poniżej 36 miesięcy” lub „Nieodpowiednie dla dzieci w wieku poniżej 3 lat” razem z krótkim wskazaniem określonego niebezpieczeństwa, które jest powodem ograniczenia. Przed powyższymi zdaniami może być umieszczone słowo: „Ostrzeżenie”.

Ostrzeżenie dotyczące wieku może być zastąpione poniższym symbolem:

Celem tego ostrzeżenia jest informowanie dorosłych o tym, że zabawki mogą być niebezpieczne dla dzieci w wieku poniżej 3 lat. Nie jest ono wymagane na zabawkach, które – z uwagi na swoją funkcję, wymiary, cechy, właściwości lub inne oczywiste powody – są wyraźnie nieodpowiednie dla dzieci w wieku poniżej 3 lat, np. mikroskop, maszyna do szycia, skrzynka narzędziowa, zestaw chemiczny.

Zabawki, które ze względu na swoje cechy i funkcje, są zwykle uważane za odpowiednie lub przeznaczone dla dzieci poniżej 3. roku życia (tj. zabawki miękkie wypchane do przytulania i trzymania), nie mogą, np. zawierać małych elementów, piłeczek, itp. Użycie ostrzeżeń na takich zabawkach nie zwalnia producenta z obowiązku spełnienia tego wymagania oraz z odpowiedzialności za bezpieczeństwo użytkowników.

Podkreślić należy, że zabawki zostały objęte tak szczegółowymi przepisami dopiero z chwilą wejścia Polski do struktur unijnych. Do tego czasu jedynie w przypadku zabawek dla niemowląt istniał obowiązek oznaczania ich znakiem bezpieczeństwa „B”, którego podstawę stanowił certyfikat wydany przez uprawnioną jednostkę certyfikującą. Istniały wprowadzone normy dotyczące bezpieczeństwa, jednak ich stosowanie nie było obowiązkowe. Kontrola na rynku praktycznie ograniczała się do sprawdzania zabawek dla niemowląt pod kątem oznakowania ich znakiem „B”.

W obecnym stanie prawnym do kontroli uprawnione są dwa organy wyspecjalizowane:

- **Inspekcja Handlowa** (wszystkie zabawki pod kątem zgodności z przepisami dotyczącymi ich bezpieczeństwa),
- **Urząd Komunikacji Elektronicznej** (tylko zabawki elektryczne oraz zdalnie sterowane pod kątem zgodności z przepisami dotyczącymi kompatybilności elektromagnetycznej oraz urządzeń radiowych).

2. Zadania i kompetencje Inspekcji Handlowej

Inspekcja Handlowa jest wyspecjalizowanym organem kontroli powołanym do ochrony interesów i praw konsumentów oraz interesów gospodarczych państwa. Zadania oraz zasady postępowania organów Inspekcji Handlowej regulują przepisy *ustawy z dnia 15 grudnia 2000 roku o Inspekcji Handlowej* (tekst jednolity: DzU z 2009 roku, nr 151, poz. 1219).

Zgodnie z art. 3 ust. 1 pkt 1a ustawy o IH, do zadań Inspekcji Handlowej należy kontrola wprowadzonych do obrotu³ wyrobów w zakresie zgodności z zasadniczymi lub innymi wymaganiami określonymi w przepisach odrębnych, z wyłączeniem produktów podległych nadzorowi innych właściwych organów.

Do obrotu mogą być wprowadzone zabawki, które podczas używania zgodnie z ich przeznaczeniem lub w sposób możliwy do przewidzenia, mając na uwadze prawidłowe zachowanie dzieci, nie będą stwarzały zagrożenia dla bezpieczeństwa lub zdrowia użytkowników lub osób trzecich.

Od chwili wejścia Polski do Unii Europejskiej Inspekcja Handlowa prowadzi regularne kontrole tego typu produktów. Jest to podyktowane koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa małym użytkownikom. Na częstotliwość kontroli mają także wpływ takie czynniki, jak: ogromna różnorodność rodzajów i typów zabawek, często zmieniające się wzory, a także duży napływ tanich zabawek z krajów Dalekiego Wschodu.

Niniejszy raport obejmuje wyniki kontroli przeprowadzonych w trzech kwartałach 2009 roku (styczeń-wrzesień 2009).

3. Podstawa prawna kontroli

Podstawę prawną prowadzenia kontroli zabawek stanowią następujące akty prawne:

- ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 roku *o systemie oceny zgodności* (tekst jednolity: DzU z 2004 roku, nr 204, poz. 2087 z późn. zm.) (zwana dalej: ustawa oosz),
- rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 listopada 2003 roku *w sprawie zasadniczych wymagań dla zabawek* (zwane dalej: rozporządzenie MGPIPS) (DzU z 2003 roku, nr 210, poz. 2045 z późn. zm.), wdrażające do polskiego porządku prawnego dyrektywę Rady Europejskiej 88/378/EEC z dnia 3 maja 1988 roku *o harmonizacji prawa Państw Członkowskich dotyczących bezpieczeństwa zabawek*, zmienioną dyrektywą Rady Europejskiej 93/68/EEC z dnia 22 lipca 1993 roku,
- ustawa z dnia 12 grudnia 2003 roku *o ogólnym bezpieczeństwie produktów* (DzU z 2003 roku, nr 229, poz. 2275 z późn. zm.).

Ustawa oosz określa m. in. zasady funkcjonowania systemu oceny zgodności z zasadniczymi wymaganiami dotyczącymi wyrobów oraz zasady działania systemu kontroli wyrobów.

³ Zgodnie z art. 5 ust. 2 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 roku *o systemie oceny zgodności* (tekst jednolity: DzU z 2004 roku, nr 204, poz. 2087, z późn. zm.), przez wprowadzenie do obrotu należy rozumieć udostępnienie przez producenta, jego upoważnionego przedstawiciela lub importera, nieodpłatnie albo za opłatą, po raz pierwszy na terytorium państwa członkowskiego Unii Europejskiej lub państwa członkowskiego Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, wyrobu w celu jego używania lub dystrybucji.

Rozporządzenie MGPIPS określa zasadnicze wymagania dotyczące projektowania i wytwarzania zabawek, procedurę oceny zgodności, sposób oznakowania zabawek oraz wzór znaku CE.

Zgodnie z §5 ust. 1 tego rozporządzenia zabawki spełniające wymagania właściwych norm zharmonizowanych⁴ uznaje się za zgodne z zasadniczymi wymaganiami. W związku z tym w celu oceny, czy zabawka spełnia zasadnicze wymagania, uwzględniano wymagania następujących norm, zharmonizowanych z dyrektywą dotyczącą bezpieczeństwa zabawek:

- EN 71-1:2005+A6:2008 „Bezpieczeństwo zabawek. Część 1: Właściwości mechaniczne i fizyczne”,
- EN 71-4:1990 „Bezpieczeństwo zabawek – Część 4: Zestawy do wykonywania doświadczeń chemicznych i podobnych”,
- EN 71-5:1993 „Bezpieczeństwo zabawek – Część 5: Zabawki (zestawy chemiczne) nieprzeznaczone do wykonywania doświadczeń chemicznych”,
- EN 71-6:1994 „Bezpieczeństwo zabawek – Część 6: Znak graficzny dotyczący wieku”,
- EN 71-7:2002 „Bezpieczeństwo zabawek – Część 7: Farby do malowania palcami – Wymagania i metody badań”,
- EN 71-8:2003 „Bezpieczeństwo zabawek – Część 8: Huśtawki, zjeżdżalnie i podobne zabawki aktywizujące przeznaczone do użytku domowego – wewnątrz i na zewnątrz”,
- EN 62115:2005 „Zabawki elektryczne – Bezpieczeństwo użytkowania”.

W celu sprawdzenia prawidłowości klasyfikacji zabawek korzystano z wytycznych do klasyfikacji zabawek CEN/CR 14379 „Klasyfikacja zabawek. Wytyczne”, opracowanych przez Europejski Komitet Normalizacyjny CEN – (*European Committee for Standardization*), uprawniony do opracowywania europejskich norm zharmonizowanych.

4. Cel kontroli

Głównym celem kontroli było sprawdzenie, czy wprowadzone do obrotu zabawki spełniały zasadnicze i inne wymagania. Wyniki kontroli wskazujące, że zabawka nie spełnia zasadniczych i innych wymagań, stanowiły podstawę do przekazania akt sprawy do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z wnioskiem o wszczęcie postępowania administracyjnego.

Działania kontrolne mają także charakter edukacyjny i przyczyniają się do rozpowszechniania wiedzy na temat obowiązujących przepisów prawnych oraz norm dotyczących zabawek, szczególnie wśród przedsiębiorców.

5. Zakres przedmiotowy kontroli

Kontrole stanowiły realizację założeń Planu kontroli Inspekcji Handlowej na rok 2009, zatwierdzonego przez Prezesa UOKiK, i objęły łącznie **3 160 zabawek**, z czego różnego rodzaju niezgodności stwierdzono w **728 zabawkach** (23 proc. skontrolowanych).

⁴ Zgodnie z art. 5 pkt 14) uosoz normami zharmonizowanymi są normy europejskie opracowane i zatwierdzone przez europejskie organizacje normalizacyjne na podstawie mandatu udzielonego przez Komisję Europejską, których numery i tytuły są publikowane w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej serii C.

Ponadto prowadzono dodatkowe kontrole w związku z informacjami dotyczącymi zagrożeń stwarzanych przez zabawki, przekazywanymi przez inne instytucje (np. administratora systemu monitorowania wypadków konsumenckich) lub konsumentów.

Podczas kontroli dokonywano oceny zabawek pod kątem spełniania zasadniczych i innych wymagań poprzez sprawdzenie:

- prawidłowości oznakowania znakiem CE,
- informacji dotyczącej danych zawierających nazwę i adres producenta, jego upoważnionego przedstawiciela lub importera,
- prawidłowości dołączonych do wyrobu ostrzeżeń, instrukcji oraz informacji,
- prawidłowości konstrukcji, wykonania oraz zastosowanych materiałów.

Z uwagi na fakt, że sprawdzenie spełnienia wszystkich zasadniczych wymagań nie jest możliwe w trakcie oceny wyrobu, podczas kontroli pobierano próbki zabawek, które przekazywano – w zależności od rodzaju badań – do Specjalistycznego Laboratorium Badania Zabawek w Lublinie (badania w zakresie właściwości fizycznych i mechanicznych, palności oraz migracji pierwiastków) lub do Specjalistycznego Laboratorium Produktów Włókienniczych i Analizy Instrumentalnej w Łodzi (badania w zakresie zawartości ftalanów⁵).

Jeżeli w wyniku kontroli stwierdzono mniej istotne niezgodności, wojewódzkie inspektoraty Inspekcji Handlowej umożliwiały przedsiębiorcom wprowadzającym zakwestionowane zabawki do obrotu, dobrowolne usunięcie stwierdzonych niezgodności.

W przypadku stwierdzenia istotnych niezgodności bądź niepodjęcia dobrowolnych działań przez przedsiębiorców, akta kontroli z wnioskiem o wszczęcie postępowania administracyjnego wobec zabawki niespełniającej zasadniczych lub innych wymagań wojewódzkie inspektoraty IH przekazywały do Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów.

Zgodnie z wytycznymi do klasyfikacji zabawek PKN-CEN/CR 14379 można wyróżnić 24 kategorie zabawek:

- 1) zabawki aktywizujące przeznaczone do użytkowania rodzinnego w warunkach domowych (np. huśtawki, ramy do wspinania, zjeżdżalnie),
- 2) zabawki do zabawy w wodzie (np. nadmuchiwane zwierzątka utrzymujące masę ciała dziecka, małe nadmuchiwane łódki),
- 3) materiały artystyczne i rzemieślnicze oraz podobne artykuły (np. kredki, stemple, farby do malowania palcami, zestawy garncarskie, plastelina),

⁵ Ftalany to substancje chemiczne (plastyfikatory) dodawane do wyrobów wykonanych z tworzyw sztucznych, szczególnie z PVC, w celu ich zmiękczenia. Są one groźne dla zdrowia ludzi, ponieważ mogą powodować uszkodzenia wątroby i nerek, a także mają negatywny wpływ na rozrodczość. Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 5 lipca 2004 roku *w sprawie ograniczeń, zakazów lub warunków produkcji, obrotu lub stosowania substancji niebezpiecznych i preparatów niebezpiecznych oraz zawierających je produktów* (DzU z 2004 roku, nr 168, poz. 1762, z późn. zm.), zakazane jest stosowanie ftalanów w stężeniu większym niż 0,1 proc. w stosunku do masy materiału z dodatkiem plastyfikatorów, w zabawkach i artykułach pielęgnacyjnych dla dzieci.

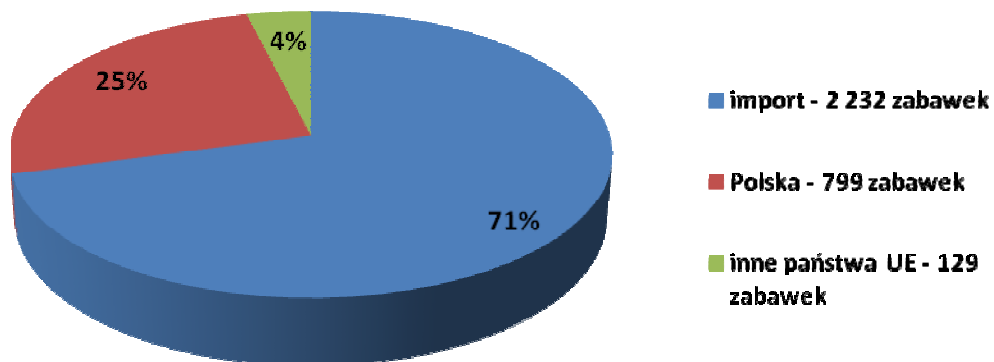
- 4) sprzęt audiowizualny (np. pozytywki, komputerowe gry edukacyjne uczące rysowania, liczenia, pisanie),
- 5) książki o wartości zabawowej (np. książeczki wytwarzające dźwięki, do kolorowania, z elementami wyskakującymi),
- 6) zabawki konstrukcyjne i układanki (np. klocki, puzzle, modele do składania),
- 7) kostiumy, przebrania i maski (dopasowane do wielkości dzieci, a także akcesoria takie jak miecze, karabiny),
- 8) lalki i zabawki wypchane miękkie (np. lalki, pluszowe misie i inne zwierzątka, figurki postaci z bajek i filmów),
- 9) zestawy do eksperymentowania (np. chemiczne, elektryczne),
- 10) zabawki funkcjonalne (np. maszyny do szycia, mikroskopy, zestawy narzędzi),
- 11) zestawy gier (np. domino, gry kartami),
- 12) pojazdy napędzane mechanicznie i/lub elektrycznie (np. pojazdy nakręcane, pojazdy postaci z bajek, pociągi wydające dźwięki),
- 13) zabawki przedstawiające różne sceny i gotowe modele (np. domki dla lalek, teatrzyki kukielkowe, żołnierzyki),
- 14) zabawki pociskowe (np. łuki, strzały, pistolety kulkowe),
- 15) zabawki do popychania i pociągania oraz wspomagające naukę chodzenia (np. zwierzątka na kółkach),
- 16) zabawki tematyczne (służące do naśladowania osób dorosłych, np. telefony, wózki dla lalek, ubiory dla lalek, odkurzacze),
- 17) zabawki do zabawy w piasku i w wodzie (np. wiaderka, łopatki, polewaczki, łódeczki na baterie),
- 18) zabawki rozwijające umiejętności (np. klocki lub piramidy do piętrzenia, korale do nawlekania),
- 19) zabawki imitujące kosmetyki (np. makijaże karnawałowe, kosmetyki dla lalek),
- 20) zabawki – instrumenty muzyczne (np. bębenki, flety, trąbki),
- 21) zabawki – sprzęt do zabaw sportowych i piłki (np. piłki gumowe, plażowe, zabawkowe wersje piłki koszykowej, skakanki, latawce),
- 22) zabawki dla niemowląt do oglądania, chwytania i/lub ściskania (np. grzechotki, gumowe piszczki),
- 23) zabawki przeznaczone do utrzymania masy ciała dziecka (np. konie na biegunach, hulajnogi, rowerki),
- 24) zabawki, do których dziecko może wejść (np. tunele do zabawy, namioty).

W poszczególnych kwartałach kontrolą objęto w pierwszej kolejności zabawki, których atrakcyjność w danym okresie jest największa lub ich atrakcyjność nie jest zależna od pory roku. Kontrolą objęto w szczególności:

- lalki i zabawki miękkie wypchane,
- zabawki dla niemowląt do oglądania, chwytania i/lub ściskania,

- zabawki tematyczne,
- zabawki rozwijające umiejętności,
- zabawki konstrukcyjne i układanki,
- zabawki do popychania, pociągania oraz wspomagające naukę chodzenia,
- zabawki przedstawiające różne sceny i gotowe modele,
- pojazdy napędzane mechanicznie lub elektrycznie,
- zabawki do zabawy w piasku i wodzie,
- zabawki, do których dziecko może wejść,
- zabawki – sprzęt do zabaw sportowych i piłki,
- zabawki do utrzymania masy ciała dziecka,
- zabawki aktywizujące przeznaczone do użytkowania rodzinnego w warunkach domowych.

Wykres 1. Pochodzenie skontrolowanych zabawek

Źródło: Opracowanie UOKiK na podstawie informacji wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej

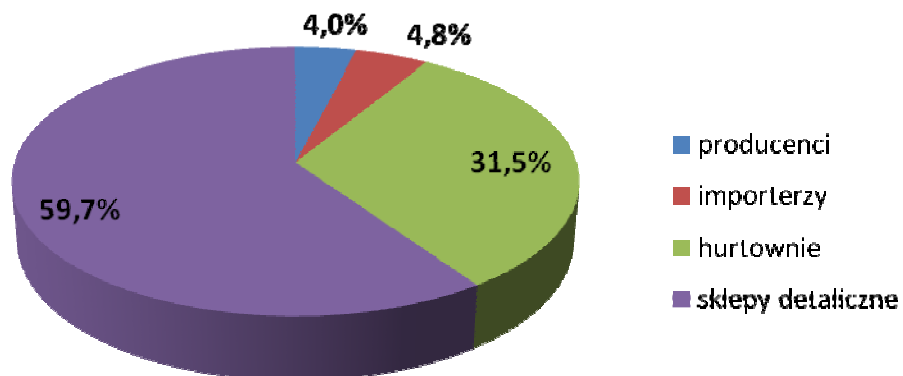
6. Zakres podmiotowy kontroli

Kontrole prowadzono na terenie całego kraju u producentów, importerów oraz dystrybutorów (hurtownie, sklepy detaliczne). Skontrolowano łącznie **523 przedsiębiorców**, w tym:

- 21 producentów,

- 25 importerów,
- 165 hurtowni,
- 312 sklepów detalicznych.

Wykres 2. Udział procentowy skontrolowanych podmiotów

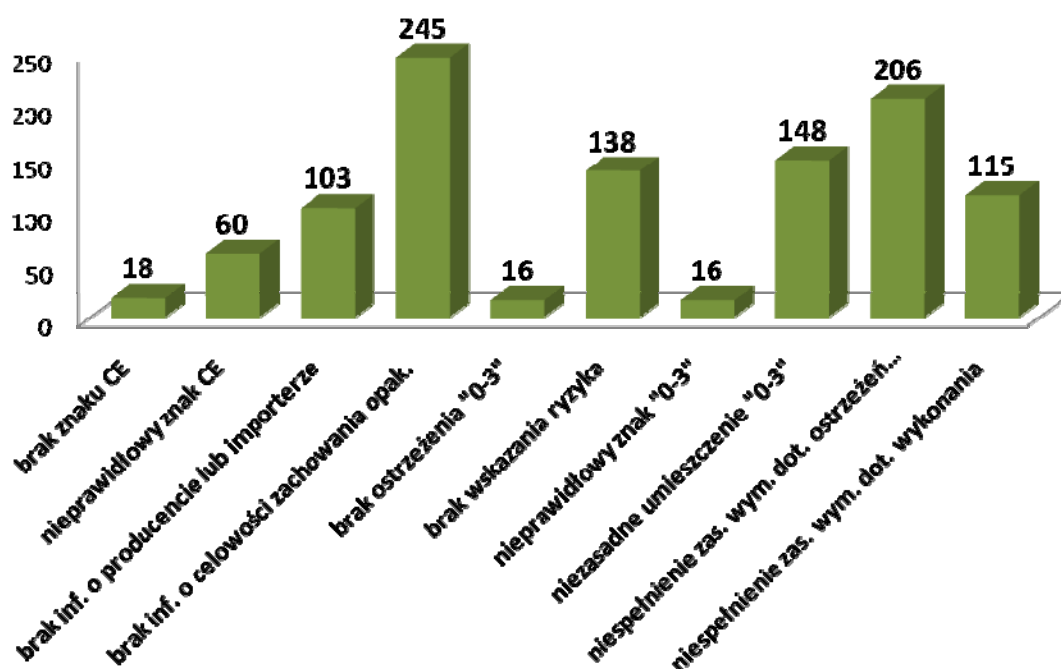
Źródło: Opracowanie UOKiK na podstawie informacji wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej

II. SZCZEGÓŁOWE USTALENIA KONTROLI

Inspekcja Handlowa jest jedynym organem wyspecjalizowanym w Polsce uprawnionym do kontroli zabawek w zakresie zgodności z zasadniczymi i innymi wymaganiami określonymi w rozporządzeniu MGPIPS.

W okresie trzech kwartałów 2009 roku skontrolowano łącznie **3 160 zabawek**, z czego różnego rodzaju niezgodności stwierdzono w **728 zabawkach**. Poniższy wykres przedstawia dane dotyczące poszczególnych nieprawidłowości stwierdzonych w wyniku kontroli inspektorów Inspekcji Handlowej.

Wykres 3. Stwierdzone nieprawidłowości w kontrolowanych zabawkach

Źródło: Opracowanie UOKiK na podstawie informacji wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej

W tabeli 3 przedstawiono ogólne wyniki kontroli w podziale na kategorie zabawek.

Tabela 3. Wyniki kontroli w poszczególnych kategoriach zabawek

Lp.	Kategoria zabawek	Liczba skontrolowanych zabawek	Liczba zakwestionowanych zabawek	Odsetek niezgodności
1.	Kostiumy, przebrania i maski (przeznaczone do naśladowania)	19	8	42,1 proc.
2.	Książki o wartości zabawowej	36	9	25 proc.
3.	Lalki i zabawki wypchane miękkie	296	68	23 proc.

4.	Materiały artystyczne i rzemieślnicze oraz podobne artykuły	78	28	35,9 proc.
5.	Pojazdy napędzane mechanicznie i/lub elektrycznie	134	32	23,9 proc.
6.	Sprzęt audiowizualny	18	6	33,3 proc.
7.	Zabawki aktywizujące przeznaczone do użytkowania rodzinnego w warunkach domowych	60	12	20 proc.
8.	Zabawki dla niemowląt do oglądania, chwytania i/lub ściskania	295	28	9,5 proc.
9.	Zabawki do pociągania i popychania wspomagające naukę chodzenia	104	26	25 proc.
10.	Zabawki do utrzymywania masy ciała dziecka	95	24	25,3 proc.
11.	Zabawki do zabawy w piasku i wodzie	375	60	15,5 proc.
12.	Zabawki do zabawy w wodzie	11	0	0 proc.
13.	Zabawki funkcjonalne	50	15	30 proc.
14.	Zabawki imitujące kosmetyki	8	1	12,5 proc.
15.	Zabawki instrumenty muzyczne	54	14	25,9 proc.
16.	Zabawki konstrukcyjne i układanki	319	72	22,6 proc.
17.	Zabawki pociskowe	113	48	42,5 proc.
18.	Zabawki przedstawiające różne sceny i gotowe modele	246	73	29,7 proc.
19.	Zabawki rozwijające umiejętności	282	48	17 proc.
20.	Zabawki-sprzęt do zabaw sportowych i piłki	217	55	25,3 proc.
21.	Zabawki tematyczne	260	84	32,3 proc.

22.	Zabawki, do których dziecko może wejść	30	3	10 proc.
23.	Zabawki do eksperymentowania	4	2	59 proc.
24.	Zestawy gier	52	10	19,2 proc.
25.	Balony	4	2	50 proc.

Źródło: Opracowanie UOKiK na podstawie informacji wojewódzkich inspektoratów Inspekcji Handlowej

1. Oznakowanie znakiem CE oraz informacja dotycząca danych zawierających nazwę i adres producenta, jego upoważnionego przedstawiciela lub importera

Zgodnie z wymaganiami określonymi w §32 ust. 1 rozporządzenia MGPiPS, na zabawce albo jej opakowaniu umieszcza się w sposób widoczny, czytelny i trwały oznakowanie CE oraz informację zawierającą: nazwę i adres producenta lub importera na terytorium Wspólnoty Europejskiej. W przypadku umieszczenia informacji o producencie lub importerze na opakowaniu, etykiecie lub ulotce, nabywca powinien być poinformowany o celowości zachowania opakowania, etykiety bądź ulotki. **W wyniku kontroli stwierdzono:**

- brak oznakowania CE na 18 zabawkach (0,6 proc. ogółem skontrolowanych),
- nieprawidłowe oznakowanie CE na 60 zabawkach (1,9 proc. ogółem skontrolowanych),
- brak informacji zawierającej dane (nazwę i adres) producenta lub importera w 103 zabawkach (3,3 proc. ogółem skontrolowanych),
- brak informacji o celowości zachowania opakowania, etykiety lub ulotki z uwagi na umieszczone dane producenta lub importera w 245 zabawkach (7,8 proc. ogółem skontrolowanych).

Nieprawidłowe oznakowanie CE polegało na zaniżonej wysokości liter lub nieprawidłowym kształcie znaku.

Wymagana przepisami rozporządzenia MGPiPS informacja dotycząca zachowania opakowania, ulotki bądź etykiety – w zależności od tego, gdzie informacje zostały umieszczone – wbrew pozorom jest bardzo istotna, ponieważ bardzo często znajdują się tam również inne informacje, mające bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo użytkownika, takie jak: ostrzeżenia, instrukcje bezpiecznego użytkowania, konserwacji itp. Niestety, pomimo powtarzających się kontroli zabawek nieprawidłowości w tym zakresie nadal stanowią znaczny odsetek.

2. Stosowanie ostrzeżenia „nieodpowiednie dla dzieci w wieku poniżej 3 lat”

Zgodnie z przepisami określonymi w §33 ust. 1 pkt 1 oraz pkt 5 rozporządzenia MGPiPS, w przypadku gdy zabawka przeznaczona dla dzieci w wieku powyżej 3 lat jest niebezpieczna dla dzieci w wieku poniżej 3 lat, producent umieszcza ostrzeżenie o treści „nieodpowiednie dla dzieci w wieku poniżej 3 lat”.

Ostrzeżenie może zostać podane w formie znaku graficznego: . Razem z ostrzeżeniem powinna być umieszczona krótka informacja o szczególnym ryzyku związanym z tym ograniczeniem.

Podkreślić należy, że zabawki, które ze względu na swoje cechy i funkcje są zwykle uważane za odpowiednie lub przeznaczone dla dzieci poniżej 3. roku życia (np. zabawki miękkie wypchane do przytulania i trzymania, zabawki do pociągania i popychania), nie powinny być niebezpieczne dla tych dzieci (np. ze względu na małe elementy, piłeczki, linki). **Użycie ostrzeżeń na takich zabawkach nie zwalnia producenta z obowiązku spełnienia tego wymagania.**

Przypadki braku ostrzeżenia na zabawkach przeznaczonych dla dzieci powyżej 3 lat, które mogą być niebezpieczne dla dzieci poniżej 3 lat, są bardzo rzadkie; stwierdzono zaledwie w 16 zabawkach (0,5 proc. ogółem skontrolowanych).

Kolejną spotykaną nieprawidłowością jest **brak wskazania rodzaju niebezpieczeństwa, które było powodem umieszczenia ostrzeżenia**. Brak wskazanego ryzyka **stwierdzono w 138 zabawkach** (4,4 proc. ogółem skontrolowanych).

Najwięcej nieprawidłowości (prawie 85 proc.) w zakresie ostrzeżeń oraz braku wskazanego ryzyka dotyczyło zabawek pochodzących z importu.

Ponadto wyniki kontroli ujawniły jeszcze inne nieprawidłowości związane z tym ostrzeżeniem. Producenci umieszczają je na zabawkach bez względu na to, czy są one rzeczywiście nieodpowiednie (niebezpieczne) dla dzieci w wieku poniżej 3 lat, czy też takie niebezpieczeństwo w ogóle nie występuje. Nieprawidłowości w tym zakresie stwierdzono w 148 zabawkach (4,7 proc. ogółem skontrolowanych).

Jednak największy problem dotyczy zabawek, które są przeznaczone głównie, a czasami wyłącznie dla dzieci w wieku poniżej 3 lat, np. zabawki miękkie wypchane do przytulania lub trzymania, zabawki do popychania i pociągania, proste zabawki do zabawy w piasku i wodzie, klocki czy piramidki do piętrzenia. Na tych zabawkach producenci umieszczają ostrzeżenie, że są one niebezpieczne dla dzieci w wieku poniżej 3 lat, tj. dzieci, dla których są przeznaczone.

Przykłady zabawek przeznaczonych dla dzieci w wieku poniżej 3 lat, na których były umieszczone ostrzeżenia, że są nieodpowiednie dla tych dzieci:

- Zestaw do zabawy w piasku produkcji krajowej, na którym producent umieścił ostrzeżenie: „ze względu na możliwość wystąpienia drobnych elementów i ostrych krawędzi zabawka jest nieodpowiednia dla dzieci w wieku poniżej 3 lat”. Zestaw składał się z wiaderka, grabek i łopatek wykonanych z tworzywa sztucznego. Jest to typowy zestaw do zabawy w piasku przede wszystkim dla najmłodszych, w związku z czym jego konstrukcja i wykonanie powinny zapewniać bezpieczeństwo podczas zabawy przez tę grupę dzieci. Należy podkreślić, że w zabawkach dla dzieci poniżej 3 lat nie mogą występować ostre krawędzie ani małe elementy;

- Koń na biegunach, pochodzący z importu z Chin, na którym był umieszczony znak ostrzegawczy dotyczący wieku „0-3” oraz ostrzeżenie o treści: *„Produkt nieodpowiedni dla dzieci w wieku poniżej 3 lat. Zabawkę przechowywać w miejscu niedostępnym dla dzieci w wieku do lat 3. Niebezpieczeństwo udławienia się drobnymi elementami zabawki.”* Zabawka to mały konik na biegunach, wykonany z drewna, o wysokości siedziska od 24 cm do 27 cm. Cechy, a przede wszystkim wymiary konika (wysokość siedziska) potwierdzały, że jest on przeznaczony dla dzieci poniżej 3 lat. W rzeczywistości w koniku nie stwierdzono małych elementów, przed którymi ostrzegał producent;
- Zabawka „zwierzęta”, importowana z Chin, na której umieszczono znak ostrzegawczy dotyczący wieku „0-3” oraz wskazano ryzyko udławienia się małymi elementami. Zabawka to zwierzątko z pancerzem, osadzone na dużych kołach, w całości wykonana z tworzywa sztucznego w kolorach barw podstawowych. Wewnątrz zabawki znajdowało się osiem klocków o kształtach dopasowanych do kształtów otworów w pancerzu zwierzątka. Zabawa polega na pociąganiu zwierzątka oraz na dopasowywaniu klocków do kształtów otworów. Jest to typowa zabawka do pociągania oraz do dopasowywania kształtów, przeznaczona dla dzieci w wieku poniżej 3 lat, w związku z czym nie może zawierać małych elementów, stanowiących ryzyko udławienia dziecka z tej grupy wiekowej;
- Zabawka „maskotka”, importowana z Chin, na której umieszczono znak graficzny ograniczający wiek dzieci „0-3” i wskazano ryzyko połknięcia oraz udławienia dziecka małymi elementami. Przedmiotowa maskotka to miękka, wypchana zabawka w kształcie misia, o prostej budowie, łatwa do trzymania i do przytulania. Zgodnie z pkt 1 normy EN 71-1 „Bezpieczeństwo zabawek. Właściwości mechaniczne i fizyczne” tego rodzaju zabawki są przeznaczone dla dzieci w wieku poniżej 3 lat;
- Zabawka „pluszowa pszczołka dla dzieci poniżej 3 lat”, importowana z Chin, na której umieszczono ostrzeżenie: *„ze względu na możliwość występowania małych elementów podczas zabawy dziecko powinno być pod opieką osoby dorosłej.”* „Pluszowa pszczołka” to typowa miękka zabawka do przytulania i trzymania, która musi być bezpieczna dla dzieci w wieku poniżej 3 lat. Zabawka powinna być skonstruowana i wykonana w sposób zapewniający całkowite bezpieczeństwo dzieci, dla których jest ona przeznaczona. **Na zabawkach do przytulania i trzymania przeznaczonych dla dzieci poniżej 3 lat nie wolno ani umieszczać ostrzeżenia, że jest dla nich niebezpieczna ani nakazywać nadzoru osoby dorosłej.**

Na zabawkach przeznaczonych dla najmłodszych bardzo często producenci umieszczają ostrzeżenie, że są niebezpieczne dla tych właśnie dzieci. Bywa i tak, że ostrzeżenie jest umieszczone na zabawkach, które tego ryzyka nie stwarzają. Z wyjaśnień składanych przez odpowiedzialnych przedsiębiorców wynika, że ostrzeżenie umieszczane jest „na wszelki wypadek”. Gdyby dziecku coś się stało, byłiby zwolnieni od odpowiedzialności, co jest oczywistą nieprawdą. **Użycie ostrzeżenia na zabawkach, które de facto są przeznaczone dla dzieci w wieku poniżej 3 lat, nie zwalnia producenta z obowiązku spełnienia wymagań dla zabawek dla dzieci poniżej 3 lat** (vide: pkt 7.2 oraz A.34 normy EN 71-1:2005+A6:2008).

Kolejny problem jest związany z treścią ostrzeżenia. Niektórzy producenci umieszczają na zabawkach ostrzeżenia nieprzewidziane obowiązującym prawem, wprowadzające w błąd konsumenta, a nawet pozbawione sensu, np.:

- „Zabawka przeznaczona dla dzieci powyżej 3 lat” wraz ze wskazaniem rodzaju niebezpieczeństwa (małe elementy, niebezpieczeństwo udławienia). Takie informacje wskazują, że zabawka jest przeznaczona dla dzieci w wieku powyżej 3 lat i jednocześnie jest dla nich niebezpieczna;
- „Zabawka od 10 miesięcy” wraz z ostrzeżeniem „nieodpowiednie dla dzieci poniżej 3 lat”;
- „Produkt nieodpowiedni dla dzieci poniżej 1 roku z uwagi na małe elementy”;
- „Zabawka od 3 lat” oraz „Zabawka dla dzieci od 10 miesięcy życia”.

Ani normy zharmonizowane z dyrektywą dotyczącą bezpieczeństwa zabawek ani sama dyrektywa nie przewidują umieszczania tego rodzaju informacji. Wymagania dla zabawek dla dzieci poniżej jednego roku mieszczą się w wymaganiach dla zabawek dla dzieci w wieku poniżej 3 lat. Zabawka bezpieczna dla dzieci poniżej 3 lat jest zabawką bezpieczną także dla dzieci poniżej roku. Przykłady zakwestionowanych informacji:

- „Produkt odpowiedni dla dzieci poniżej 3 lat”, znak graficzny ostrzegawczy dotyczący niebezpieczeństwa dla dzieci poniżej 3 lat oraz „0+”. Te informacje wskazują, że zabawka jest przeznaczona dla dzieci poniżej 3 lat i jest dla nich niebezpieczna;
- „Nieodpowiednie do użytkowania przez dzieci powyżej 36 miesięcy ze względu na maksymalne dopuszczalne obciążenie do 20 kg” oraz „Nieodpowiednie dla dzieci poniżej 3 lat. Zawiera małe elementy – niebezpieczeństwo połknięcia”. Powyższe informacje umieszczone na jednej zabawce wskazują, że zabawka jest w ogóle nieodpowiednia dla dzieci w każdym wieku.

Należy podkreślić, że obowiązujące prawo nie przewiduje żadnych kar dla przedsiębiorców odpowiedzialnych za tego rodzaju nieprawidłowości. Pozostaje zatem pouczanie. Trzeba przyznać, że po zwróceniu uwagi przez kontrolujących, stwierdzone nieprawidłowości są z reguły eliminowane. Niestety kolejne kontrole wykrywają podobne błędy w innych zabawkach.

3. Ostrzeżenia oraz instrukcje dołączone do skontrolowanych zabawek

Wymagania w zakresie ostrzeżeń oraz instrukcji, które powinny być dołączone do zabawek, zostały określone – w zależności od rodzaju zabawki, w §21, §27, §33 ust. 1 pkt 2-5 rozporządzenia MGPIPS oraz w normach:

- EN 71-1:2005+A6:2008 „Bezpieczeństwo zabawek. Część 1: Właściwości mechaniczne i fizyczne”;
- EN 71-7:2002 „Bezpieczeństwo zabawek – Część 7: Farby do malowania palcami – Wymagania i metody badań”;
- EN 71-8:2003 „Bezpieczeństwo zabawek – Część 8: Huśtawki, zjeżdżalnie i podobne zabawki aktywizujące przeznaczone do użytku domowego – wewnątrz i na zewnątrz”;

- EN 62115:2005 „Zabawki elektryczne – Bezpieczeństwo użytkowania”.

Brak wymaganych ostrzeżeń oraz instrukcji stwierdzono łącznie w 206 zabawkach (6,5 proc. ogółem skontrolowanych). Stwierdzone nieprawidłowości występowały głównie w zabawkach importowanych z Chin (około 85 proc.).

Stwierdzono brak następujących ostrzeżeń:

- „Ostrzeżenie! Aby uniknąć możliwości wyrządzenia krzywdy przez zaplątanie się, zabawkę należy usunąć, gdy dziecko zacznie podnosić się na rękach i na kolanach.” – w przypadku grzechotki na lince przeznaczonej do zawieszania w poprzek kołyski, łóżeczka lub wózka;
- „Ostrzeżenie! Dzieci w wieku poniżej 8 lat mogą udusić się lub udławić nienadmuchanymi lub pękniętymi balonami. Wymagany nadzór osób dorosłych. Trzymać nienadmuchane balony z dala od dzieci. Natychmiast wyrzucać pęknięte balony.” – w przypadku balonów lateksowych;
- „Ostrzeżenie! To jest zabawka. Nie stanowi ochrony.” – w przypadku zabawek: zestawy policyjne, zestaw rycerski, narzędzia w skrzynce, które były wyposażone w imitacje kasków ochronnych;
- „Ostrożnie! Nieodpowiednie dla dzieci w wieku poniżej 10 miesięcy ze względu na długie włosy.” – w przypadku zabawek pluszowych, zawierających pojedyncze długie włókna;
- „Schładzać tylko w domowej chłodzience, nie wkładać do zamrażalnika.” – w przypadku gryzaków wodnych;
- „Ostrzeżenie! Nie celować w oczy i w twarz.” – w przypadku zabawek pociskowych zdolnych do wystrzeliwania pocisku o energii kinetycznej większej niż 0,08 J;
- „Ostrzeżenie! Nie używać w pobliżu napowietrznych linii elektrycznych ani podczas burzy.” – w przypadku latawców;
- „Ostrzeżenie! Należy korzystać ze sprzętu ochronnego. Nieodpowiednie dla dzieci o masie ciała większej niż 20 kg” – w przypadku zabawek wrotek;
- „Ostrzeżenie! Tylko do użytku w wodzie płytkiej i tylko pod nadzorem.” – w przypadku zabawek wodnych (koło wodne, „koło z głową”, delfin), przeznaczonych do utrzymywania masy ciała dziecka.

Brak lub nieprawidłowe instrukcje (użytkowania, montażu, konserwacji – w zależności od tego, co ma zastosowanie) stwierdzono w następujących zabawkach:

- Zabawki elektryczne z wymiennymi bateriami – brak lub nieprawidłowa instrukcja dotycząca wymiennych baterii;
- Zabawki: zestaw kuchenny, ekspres do kawy, miecz, muzyczna układanka – brak instrukcji bezpiecznego użytkowania;
- Zabawki pociskowe (pistolety kulkowe, łuki) – brak instrukcji użytkowania zwracającej uwagę na niebezpieczeństwo używania innych pocisków niż dostarczone z zabawką lub zalecane przez producenta;

- Wózek dla lalek – brak instrukcji konserwacji, pomimo zapisu w instrukcji użytkownika dotyczącego obowiązku regularnego dokonywania przeglądów i konserwacji zabawki;
- Zabawki funkcjonalne (maszyny do szycia, zestawy narzędzi) – w instrukcji brak ostrzeżenia o potrzebie zachowania środków ostrożności wraz z pouczeniem o następstwach ich niezachowania, a także o konieczności przechowywania zabawki w miejscu niedostępnym dla dzieci w wieku poniżej 3 lat;
- Zabawka do zabaw sportowych – brak instrukcji bezpiecznego użytkowania;
- Huśtawki – w instrukcji montażu brak: zalecenia, aby zabawkę umieszczać w odległości co najmniej 2 m od innych konstrukcji lub przeszkód; zalecenia, aby zabawkę umieszczać na wyrównanej powierzchni; informacji o konieczności zatrzymania instrukcji do późniejszego wykorzystania; informacji o minimalnych prześwitach między elementami huśtawkowymi a przyległymi elementami konstrukcyjnymi; informacji o minimalnej odległości między punktami zawieszenia huśtawki zapewniającej stateczność boczną elementów huśtawkowych. Ponadto w instrukcji konserwacji nie zwrócono uwagi na konieczność dokonywania w regularnych odstępach czasowych przeglądów i konserwacji głównych części, a także nie wskazano na fakt, że nieprzeprowadzanie przeglądów może spowodować zagrożenie bezpieczeństwa dziecka, np. przewrócenie zabawki, spadnięcie dziecka itp. W czterech huśtawkach stwierdzono również brak instrukcji montażu i konserwacji;
- Zjeżdżalnia – brak instrukcji konserwacji; brak informacji czy zabawka jest przeznaczona do użytkowania wewnątrz czy na zewnątrz budynku oraz brak informacji: „Tylko do użytku domowego”;
- Zabawka chemiczna – brak instrukcji w zakresie udzielania pierwszej pomocy w przypadku połknięcia lub kontaktu z okiem lub ze skórą;
- Piłki: „skaczące” i „Kanguroo” przeznaczone do utrzymania masy ciała dziecka – brak instrukcji bezpiecznego użytkowania;
- Hulajnogi przeznaczone dla dzieci o masie ciała poniżej 20 kg – w instrukcji użytkowania oraz na opakowaniu brak ostrzeżenia: „Ostrzeżenie. Zaleca się założenie wyposażenia ochronnego. Nie nadaje się do użytku dla dzieci o masie ciała większej niż 20 kg”;
- Zabawka „młotek z drewnianymi figurkami do przybijania na korkowej tablicy”, wyposażone w pinezki – brak w instrukcji użytkowania oraz na opakowaniu informacji zwracającej uwagę użytkownika na potencjalne zagrożenia stwarzane przez funkcjonalne ostre zakończenia pinezek.

Z kolei brak informacji dotyczącej nadzoru osoby dorosłej stwierdzono w przypadku zabawek funkcjonalnych, tj. maszyn do szycia oraz zestawów narzędzi.

4. Inne ustalenia

4.1 Procedura oceny zgodności zabawek z zasadniczymi wymaganiami

Zgodnie z przepisami art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy ośoz, wyroby wprowadzane do obrotu podlegają ocenie zgodności z zasadniczymi wymaganiami. Zasadnicze wymagania dla

zabawek określają przepisy rozporządzenia MGPIPS. Zgodnie z §5 ust. 1 rozporządzenia MGPIPS, zabawki wykonane zgodnie z właściwymi normami zharmonizowanymi uznaje się za zgodne z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu. W takim przypadku ocena zgodności polega na przeprowadzeniu badań laboratoryjnych pod kątem zgodności z normami zharmonizowanymi z dyrektywą dotyczącą bezpieczeństwa zabawek (normy z grupy EN 71 1 oraz w przypadku zabawek elektrycznych także EN 62115). Pozytywne wyniki badań w zakresie wszystkich parametrów dotyczących danej zabawki są wystarczające do uznania procedury oceny zgodności za prawidłową, a zabawkę za zgodną z przepisami rozporządzenia MGPIPS. Procedurę oceny zgodności producent przeprowadza przed wprowadzeniem wyrobu do obrotu.

Sprawdzeniem w zakresie prawidłowości procedury oceny zgodności objęto łącznie 109 zabawek wprowadzonych do obrotu, w tym 84 zabawki produkcji krajowej oraz 25 zabawek pochodzących z importu.

Nieprawidłowości w dokumentacji oceny zgodności stwierdzono w czterech zabawkach produkcji krajowej. Producent zabawek: stroje rodziny królewskiej oraz wróżki, a także producent jednej zabawki pluszowej nie przedstawili wyników badań laboratoryjnych zabawek. Natomiast producent jednej zabawki pluszowej, w wyposażeniu której znajdowały się wstążki, nie zbadał jej pod kątem bezpieczeństwa zastosowanej wstążki.

W przypadku zabawek importowanych stwierdzone nieprawidłowości polegały na nieprzeprowadzeniu badań laboratoryjnych lub zbadaniu tylko niektórych parametrów. Dla dwóch zabawek (gryzak – grzechotka, zabawka pluszowa) importerzy nie przedstawili wyników badań. Dla trzech zabawek do pociągania przeznaczonych dla dzieci w wieku poniżej 3 lat, przedstawione wyniki badań nie były wystarczające do uznania procedury za prawidłową. Nie przeprowadzono bowiem badań w zakresie wymagań dla zabawek przeznaczonych dla dzieci w wieku poniżej 3 lat. Zastrzeżenia wniesiono również do procedury oceny zgodności balonów z gwizdkiem. Importer przedstawił wyniki badań dwóch oddzielnych produktów: balonu oraz gwizdka, podczas gdy wprowadził do obrotu zabawkę balon, w którym był zamocowany gwizdek. Zatem procedura oceny zgodności powinna polegać na poddaniu badaniom całego wyrobu.

4.2 Znak graficzny dotyczący wieku

Znak graficzny dotyczący wieku powinien być zgodny z normą EN 71-6:1994

„Bezpieczeństwo zabawek. Znak graficzny dotyczący wieku”, tj.

Niewłaściwy znak graficzny dotyczący ograniczenia wiekowego stwierdzono w 16 zabawkach. Nieprawidłowości polegały na zastosowaniu innych kolorów (np. zielone tło), innym zarysie twarzy, zbyt małej średnicy (np. 3 lub 5 mm), innym przedziale wiekowym (np. 0-5).

Należy podkreślić, że powyższy symbol powinien wyrażać wyłącznie zakaz korzystania z zabawki przez dzieci w wieku „0-3” i nie powinien być wykorzystywany do oznaczania innych przedziałów wiekowych, w celu uniknięcia jego błędnej interpretacji. **Umieszczenie na zabawce znaku niezgodnego z wzorem wprowadza w błąd konsumenta.**

4.3. Dodatkowe informacje

W dalszym ciągu na rynku występują zabawki, wprowadzone do obrotu po 1 maja 2004 roku, na których producenci lub importerzy umieszczają następujący tekst: „Zgodność z wymaganiami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 września 2001 roku w sprawie szczegółowych warunków dotyczących bezpieczeństwa zabawek”. **Powyższe rozporządzenie przestało obowiązywać z chwilą wejścia Polski do struktur unijnych, tj. od 1 maja 2004 roku, w związku z czym nie powinno być umieszczane na zabawkach.**

5. Badania laboratoryjne

Badania laboratoryjne zabawek zostały przeprowadzone w laboratoriach UOKiK, posiadających akredytację Polskiego Centrum Akredytacji i wyposażonych w specjalistyczny sprzęt laboratoryjny (informacja o zabawkach, które zostały zbadane laboratoryjnie stanowi załącznik do Raportu):

- w Specjalistycznym Laboratorium Badania Zabawek w Lublinie w zakresie właściwości mechanicznych i fizycznych, palności oraz migracji określonych pierwiastków (nr akredytacji AB 731),
- w Specjalistycznym Laboratorium Produktów Włókienniczych i Analizy Instrumentalnej w Łodzi pod kątem zawartości niebezpiecznych substancji – ftalanów (nr akredytacji AB 403).

Jedną zabawkę – importowaną układankę edukacyjną zbadano w Instytucie Inżynierii Materiałów Polimerowych i Barwników w Zgierzu. Istniało uzasadnione podejrzenie, że może ona zawierać niebezpieczne substancje, wymienione w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 28 września 2005 roku *w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem* (DzU z 2005 roku, nr 201, poz. 1674). Badania potwierdziły występowanie w zabawce dwóch niedozwolonych, niebezpiecznych dla zdrowia ludzi substancji, tj. acetofenonu⁶ w ilości 0,45 proc. oraz 2-fenilo-2-propanolu⁷ w ilości 0,1 proc.

W laboratoriach w Lublinie i w Łodzi zbadano łącznie 403 próbki zabawek.

Badania przeprowadzone przez Specjalistyczne Laboratorium Badania Zabawek w Lublinie obejmowały ocenę oznakowania, ostrzeżeń i instrukcji, jakie powinny być dołączone do zabawek oraz badania laboratoryjne. Natomiast Specjalistyczne Laboratorium Produktów Włókienniczych i Analizy Instrumentalnej w Łodzi przeprowadziło badania pod kątem występowania ftalanów.

Różnego rodzaju **nieprawidłowości stwierdzono w 150 próbkach zabawek (37,2 proc. zbadanych).**

Należy podkreślić, że **nieprawidłowości w zakresie właściwości mechanicznych i fizycznych**, określonych w zharmonizowanej normie EN 71-1:2005+A6:2008, wykryte w wyniku badań laboratoryjnych, **stwierdzono w 77 z 262 przebadanych zabawek (29,4**

⁶ Organiczny związek chemiczny, niebezpieczny, umieszczony w wykazie substancji niebezpiecznych, jego stosowanie w wyrobach jest niedozwolone.

⁷ Organiczny związek chemiczny, niebezpieczny, umieszczony w wykazie substancji niebezpiecznych, jego stosowanie w wyrobach jest niedozwolone.

proc.). W pozostałych zbadanych zabawkach nieprawidłowości dotyczyły wyłącznie oznakowania, ostrzeżeń oraz instrukcji.

W zabawkach zbadanych pod kątem występowania ftalanów **w 11 próbkach, ze 103 poddanych kontroli, wykryto ftalan DEHP di(2-etyloheksyl) oraz ftalan di-izononyl (DINP) w stężeniach większych niż dopuszczalne 0,1 proc.**

Nieprawidłowości występowały głównie w zabawkach pochodzących z importu. **Stwierdzone nieprawidłowości to przede wszystkim:**

- małe elementy w zabawkach przeznaczonych dla dzieci w wieku poniżej 3 lat (zabawki miękkie wypchane, zabawki dla niemowląt, lalki, zabawki do zabawy w piasku i w wodzie, zabawki do popychania lub pociągania),
- brak lub niedostateczna blokada zabezpieczająca przed złożeniem wózka dla lalek,
- przekroczony poziom ciśnienia akustycznego emisji dźwięku nawet o 18 dB , przy dopuszczalnym poziomie 80 dB dla zabawek bliskousznych oraz 85 dB dla grzechotek i zabawek ściskanych (telefony, zabawki dla niemowląt, piłki z dźwiękami, pistolety),
- przyrost o 144 proc. długości linki obciążonej w stosunku do jej swobodnej długości, przy dopuszczalnym zwiększeniu długości o 40 proc. (grzechotki do zawieszania w poprzek wózka),
- grubość linki 1,3 mm zamiast co najmniej 1,5 mm (grzechotki do zawieszania w poprzek wózka),
- odłączenie się gumowych przyssawek przy plastikowych strzałkach, stanowiących powierzchnię uderzeniową (zestaw policyjny, akcesoria policyjne, łuki, pistolety),
- niewłaściwe odstępy między kołami a korpusem oraz otwory o szerokości powyżej 5 mm w kołach napędzanych bezpośrednio pedałami (zabawka do utrzymywania masy ciała dziecka – motor),
- średnica koła przedniego 94 mm zamiast 120 mm, średnica zakończeń uchwytów kierownicy 32 mm zamiast 40 mm (hulajnogi),
- odłączenie się ustnika, mieszczącego się całkowicie w cylindrze do badania małych elementów (zabawki do dmuchania, zestawy policyjne z gwizdkiem),
- ftalany DEHP i DINP w stężeniach wyższych niż dopuszczalne 0,1 proc., (lalka, piłki, lornetka, materac, zestaw zwierzątek) – największe stężenie, powyżej 30 proc., stwierdzono w piłkach.

6. Zgodność zabawek z zasadniczymi wymaganiami

Wymagania zasadnicze dla zabawek określone zostały w rozdziale 2 „Zasadnicze wymagania w zakresie projektowania i wytwarzania zabawek” (§7-§27) rozporządzenia MGPIPS. Wymagania zasadnicze określone w §7-§20 rozporządzenia dotyczą konstrukcji, wykonania oraz materiałów zastosowanych do produkcji zabawek, natomiast określone w §21-§27 dotyczą instrukcji oraz ostrzeżeń, które ze względów bezpieczeństwa powinny być dołączone do niektórych zabawek. Oceny zabawek w zakresie zgodności z zasadniczymi wymaganiami dokonano w oparciu o wyniki kontroli prawidłowości instrukcji i ostrzeżeń oraz wyników badań (organoleptycznych oraz laboratoryjnych). Niezgodności z

zasadniczymi wymaganiami w zakresie instrukcji i ostrzeżeń stwierdzono w 206 zabawkach (6,5 proc. ogółem skontrolowanych).

Nie zgodności z zasadniczymi wymaganiami w zakresie konstrukcji, wykonania oraz zastosowanych materiałów stwierdzono w **115 zabawkach** (3,6 proc. ogółem skontrolowanych). **Przypomnieć należy, że w co trzeciej zbadanej laboratoryjnie zabawce wykryto nieprawidłowości.**

Najczęściej występujące niezgodności stwierdzone na podstawie wyników badań:

- małe elementy w zabawkach przeznaczonych dla dzieci w wieku poniżej 3 lat, które stwarzają niebezpieczeństwo połknięcia, udławienia lub uduszenia dziecka,
- brak lub niedostateczne zabezpieczenie przed złożeniem się zabawki na dziecko w zabawkach z mechanizmami składającymi się, co stwarza ryzyko zmiażdżenia, powstania ran szarpanych i przycięcia ciała dziecka,
- przekroczony poziom ciśnienia akustycznego emisji dźwięku w zabawkach dla niemowląt, co stwarza ryzyko uszkodzenia lub nawet utraty słuchu u dziecka,
- niewłaściwy kształt i rozmiar zabawek dla niemowląt, stwarzający ryzyko zaklinowania zabawki w buzi dziecka,
- za długie lub zbyt rozciągliwe linki w zabawkach przeznaczonych do mocowania w poprzek wózka, łóżeczka czy kołyski, stwarzające ryzyko uduszenia dziecka,
- za długie linki w zabawkach do pociągania i popychania, stwarzające ryzyko uduszenia dziecka,
- odłączenie się ustnika, mieszczącego się całkowicie w cylindrze do badania małych elementów, w zabawkach z ustnikiem, co stwarza ryzyko połknięcia, udławienia bądź uduszenia dziecka,
- zbyt krótkie strzałki w zabawkach pociskowych, stwarzające ryzyko udławienia lub uduszenia dziecka,
- odłączenie się strzałek od gumowych przyssawek, pełniących funkcję powierzchni uderzeniowej, co stwarza ryzyko uszkodzenia ciała użytkownika i osób trzecich,
- przekroczone dopuszczalne stężenie ftalanów DEHP i DINP, stwarzające ryzyko uszkodzenia wątroby i nerek dzieci oraz mających negatywny wpływ na gospodarkę hormonalną, w szczególności na rozrodczość.

Nie zgodności z zasadniczymi wymaganiami dotyczące ostrzeżeń oraz instrukcji zostały opisane w pkt III. 3.

Tabela 4. Wyniki kontroli w zakresie zgodności z zasadniczymi wymaganiami w poszczególnych kategoriach zabawek

Lp.	Kategoria zabawek	Liczba zabawek skontrolowanych	Niezgodności (konstrukcja, wykonanie, materiały) – liczba zabawek	Odsetek niezgodności	Niezgodności (instrukcje, ostrzeżenia) – liczba zabawek	Odsetek niezgodności
1.	Kostiumy, przebrania, maski	19	1	5,3 proc.	3	15,8 proc.
2.	Książki o wartości zabawowej	36	0	0 proc.	3	8,3 proc.
3.	Lalki i zabawki miękkie wypchane	296	12	4,1 proc.	11	3,7 proc.
4.	Materiały rzemieślnicze i artystyczne oraz podobne artykuły	78	0	0 proc.	5	6,4 proc.
5.	Pojazdy napędzane mechanicznie/elektrycznie	134	10	7,5 proc.	18	13,4 proc.
6.	Sprzęt audiowizualny	18	0	0 proc.	2	11,1 proc.
7.	Zabawki aktywizujące do użytku domowego	60	6	10 proc.	6	10 proc.
8.	Zabawki dla niemowląt do oglądania, chwytania, ściskania	295	7	2,4 proc.	7	2,4 proc.
9.	Zabawki do pociągania, popychania i wspomagające naukę chodzenia	104	12	11,5 proc.	3	2,9 proc.
10.	Zabawki do utrzymywania masy ciała dziecka	95	2	2,1 proc.	11	11,6 proc.
11.	Zabawki do zabawy w piasku i wodzie	375	3	0,8 proc.	9	2,4 proc.
12.	Zabawki do zabawy w wodzie	11	0	0 proc.	0	0 proc.
13.	Zabawki funkcjonalne	50	2	4 proc.	11	22 proc.
14.	Zabawki imitujące kosmetyki	8	0	0 proc.	1	12,5 proc.
15.	Zabawki instrumenty muzyczne	54	4	7,4 proc.	6	11,1 proc.
16.	Zabawki konstrukcyjne i układanki	319	3	0,9 proc.	3	0,9 proc.
17.	Zabawki pociskowe	113	19	16,8 proc.	27	23,9 proc.
18.	Zabawki przedstawiające różne sceny i gotowe modele	246	7	2,8 proc.	30	12,2 proc.
19.	Zabawki rozwijające umiejętności	282	3	1,1 proc.	6	2,1 proc.
20.	Zabawki sprzęt sportowy i piłki	217	9	4,1 proc.	3	1,4 proc.
21.	Zabawki tematyczne	260	12	4,6 proc.	36	13,8 proc.
22.	Zabawki, do których dziecko	30	2	6,7 proc.	0	0 proc.

	może wejść					
23.	Zestawy do eksperymentowania	4	0	0 proc.	1	25 proc.
24.	Zestawy gier	52	0	0 proc.	3	5,8 proc.
25.	Balony	4	1	25 proc.	1	25 proc.

Źródło: Opracowanie UOKiK na podstawie informacji z wyników kontroli przeprowadzonych przez wojewódzkie inspektoraty Inspekcji Handlowej

7. Ostrzeżenie dotyczące magnesów w zabawkach magnetycznych⁸

Magnesy występujące w zabawkach mogą zostać połknięte przez dzieci. W przypadku połknięcia więcej niż jednego magnesu, mogą one w organizmie złączyć się, będąc po różnych stronach ścianek jelita, doprowadzając do perforacji lub blokady, a w konsekwencji do uszkodzeń ze skutkiem śmiertelnym.

Na terenie Europy odnotowano kilka wypadków, w tym jeden śmiertelny, których przyczyną było połknięcie magnesów. Ofiarami były dzieci w wieku od 10 miesięcy do ośmiu lat. Większość wypadków spowodowana była przez silne magnesy używane w zabawkach – magnetycznych zestawach budowlanych. W kilku przypadkach konieczny był zabieg chirurgiczny w celu usunięcia magnesu z jelit. Symptomy perforacji lub blokady jelit mogą być łatwo przeoczone, ponieważ u dzieci wywołują one objawy podobne do grypy. Brak właściwego rozpoznania prowadzi do opóźnienia w zapewnieniu opieki medycznej oraz poważnych konsekwencji zdrowotnych dla dzieci.

Normy zharmonizowane z dyrektywą dotyczącą bezpieczeństwa zabawek nie określały wymagań dla zabawek zawierających magnesy lub części magnetyczne, dlatego spełnienie wymagań tych norm nie było wystarczające do potwierdzenia zgodności zabawki magnetycznej z zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa.

W związku z powyższym Komisja Europejska 21 kwietnia 2008 roku wydała decyzję nr 2008/329/WE, zobowiązującą państwa członkowskie do zapewnienia, że zabawki magnetyczne wprowadzane na rynek lub udostępniane na rynku zawierają ostrzeżenie o zagrożeniu stwarzanym przez te zabawki dla zdrowia i bezpieczeństwa dzieci. Środki mające na celu wyeliminowanie zagrożeń stwarzanych przez zabawki magnetyczne zostały określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 3 czerwca 2008 roku *w sprawie wprowadzenia środków przewidzianych przepisami o ogólnym bezpieczeństwie produktów w odniesieniu do zabawek magnetycznych*⁹ (DzU z 2008 roku, nr 105, poz. 668).

Zgodnie z wymaganiami rozporządzenia do zabawki magnetycznej powinno być dołączone ostrzeżenie o treści: „*Uwaga! Zabawka zawiera magnesy lub części magnetyczne. Magnesy*

⁸ Zabawka magnetyczna jest to dowolny produkt lub materiał zaprojektowany lub wyraźnie przewidziany do używania w czasie zabawy przez dzieci w wieku do lat 14, który zawiera przynajmniej jeden magnes lub część magnetyczną lub składa się przynajmniej z jednego magnesu lub części magnetycznej, które są dostępne dla dzieci oraz mają kształt i rozmiar umożliwiające połknięcie.

⁹ Przepisy rozporządzenia obowiązywały do 31 października 2009 roku. Wprowadzono zmiany A8 do zharmonizowanej normy EN 71-1. Obecnie spełnienie wymagań normy EN 71-1:2005+A8:2009 „Bezpieczeństwo zabawek. Wymagania mechaniczne i fizyczne” jest wystarczające do potwierdzenia zgodności zabawki magnetycznej z zasadniczymi wymaganiami.

przyciągnięte do siebie lub przywierające do przedmiotu metalowego w organizmie człowieka mogą być przyczyną poważnych, a nawet śmiertelnych obrażeń. W przypadku połknięcia magnesów lub wprowadzenia ich do dróg oddechowych należy natychmiast zwrócić się o pomoc lekarską.” W zakresie prawidłowości umieszczenia ostrzeżenia w okresie trzech kwartałów br. **skontrolowano około 150 zabawek magnetycznych**, prawie wszystkie pochodzące z importu, takich jak: tablice, literki cyferki, klocki. **Brak wymaganego ostrzeżenia stwierdzono w około 40 proc. zabawek.** Przedsiębiorcy umieścili ostrzeżenie na zabawkach bądź wycofali je z obrotu.

III. POSTĘPOWANIA PROWADZONE PRZEZ PREZESA UOKiK

W oparciu o ustalenia kontroli przeprowadzonych przez Inspekcję Handlową, w okresie trzech kwartałów br., Prezes UOKiK wszczął z urzędu **58 postępowań** w sprawie zabawek, które nie spełniały zasadniczych lub innych wymagań. W tym czasie **zakończył postępowania wobec 99 zabawek**, wydając stosowne decyzje, tj.:

- **82 decyzje o umorzeniu** postępowania na podstawie art. 41c ust. 2 ustawy osoz¹⁰,
- **17 decyzji nakazujących** wycofanie z obrotu na podstawie art. 41c ust. 3 ustawy osoz.

1. Wszczęte postępowania administracyjne

Z 58 zabawek aż 53 (91,4 proc.) pochodziły z Chin. Pozostałe cztery zostały wyprodukowane w Polsce, a jedna – w Wielkiej Brytanii.

Tabela 5. Wszczęte postępowania administracyjne

Lp.	Kategoria zabawek	Liczba postępowań	Przyczyna wszczęcia postępowania
1.	Zabawki tematyczne (telefony, zabawka do dmuchania, skrzynka z narzędziami nie do rzeczywistego użycia)	14	▪ Przekroczony dopuszczalny poziom ciśnienia akustycznego emisji dźwięku. ▪ Odłączenie się ustnika, mieszczącego się całkowicie w cylindrze do badania małych elementów. ▪ Brak instrukcji dla zabawek zasilanych bateriami wymiennymi.
2.	Zabawki pociskowe (pistolety kulkowe, ze strzałkami, na kapiszony, łuki)	12	▪ Przekroczona dopuszczalna energia kinetyczna. ▪ Odłączenie się od ssawek gumowych przyssawek, stanowiących powierzchnię uderzeniową. ▪ Za krótkie strzałki. ▪ W pistolecie na kapiszony przekroczony dopuszczalny poziom ciśnienia akustycznego emisji dźwięku. ▪ Brak ostrzeżeń.
3.	Lalki (lalki i figurki)	7	▪ Przekroczony dopuszczalny poziom stężenia ftalanów DEHP oraz DINP. ▪ W figurce rosnącej dodatkowo przekroczone dopuszczalne

¹⁰ Organ prowadzący postępowanie administracyjne wydaje decyzję o umorzeniu postępowania, jeżeli stwierdzi, że wyrób spełnia zasadnicze lub inne wymagania, przedsiębiorca usunął niezgodność wyrobu z zasadniczymi lub innymi wymaganiami albo wycofał wyrób z obrotu lub użytku przed zakończeniem postępowania lub postępowanie stało się bezprzedmiotowe z innych przyczyn.

			rozszerzanie się zabawki w każdym wymiarze.
4.	Zabawki przedstawiające różne sceny o gotowe modele (helikoptery, zwierzątka)	6	- W helikopterach: brak pierścienia wokół obwodu śmigła, za długie linki, zadziory, niewłaściwa grubość folii opakowaniowej. - W zwierzątkach: przekroczony dopuszczalny poziom stężenia ftalanów DEHP oraz DINP.
5.	Piłki	5	Przekroczony dopuszczalny poziom stężenia ftalanu DEHP.
6.	Zabawki do utrzymania masy ciała dziecka (motory, hulajnoga)	4	- W hulajnodze: za mała średnica koła oraz zakończeń uchwytów kierownicy, niewłaściwa wytrzymałość konstrukcji, brak ostrzeżeń oraz instrukcji montażu. - W motorze: za duże otwory w kole napędzanym bezpośrednio pedałami, niewłaściwe odstępki pomiędzy kołami a korpusem zabawki. - W motorze z akumulatorem: niewłaściwa wytrzymałość konstrukcji zabawki, możliwość uruchomienia zabawki podczas ładowania akumulatora, nadmierny przyrost temperatury oraz „zwęglenie” izolacji przewodów.
7.	Zabawki do popychania i pociągania (autobus, zwierzątka)	3	- Małe elementy. - Za długie linki.
8.	Zabawki dla niemowląt (grzechotki oraz grzechotki na lince do zawieszania w poprzek wózka)	2	- Małe elementy. - Przekroczony poziom ciśnienia akustycznego emisji dźwięku.
9.	Zabawki aktywizujące (huśtawki, zjeżdżalnie)	1	- Niezaokrąglone, ostre krawędzie elementów, z którymi bezpośrednio styka się dziecko. - Brak barierki podestu w zjeżdżalni. - Brak instrukcji montażu, użytkowania, konserwacji.
10.	Pojazdy napędzane mechanicznie (autko)	1	Ostre krawędzie i zadziory.
11.	Kostiumy, przebrania, maski (maska)	1	Przekroczony dopuszczalny poziom stężenia ftalanu DINP.
12.	Instrumenty muzyczne (saksofon)	1	Niewłaściwy kształt zabawki od strony ustnika.
13.	Zabawki konstrukcyjne i układanki (magiczna kostka)	1	Małe elementy.

Źródło: Opracowanie UOKiK na podstawie rejestru postępowań prowadzonych wobec wyrobów

niespełniających zasadniczych lub innych wymagań.

2. Postępowania zakończone wydaniem decyzji o umorzeniu postępowania

W okresie od 1 stycznia do 30 września 2009 roku Prezes UOKiK wydał, na podstawie art. 41c ust. 2 ustawy osoz, **82 decyzje o umorzeniu postępowania**.

55 wydanych decyzji dotyczyło postępowań wszczętych jeszcze w 2008 roku przez Głównego Inspektora Inspekcji Handlowej. Umorzenie postępowań było możliwe z uwagi na działania podjęte przez stronę postępowania (46 zabawek wycofano z obrotu, w siedmiu zabawkach usunięto niezgodności). W przypadku dwóch wyrobów postępowania stały się bezprzedmiotowe w związku ze stwierdzeniem, że jeden z nich (tarcza ze strzałkami z metalowymi zakończeniami) nie jest zabawką w rozumieniu przepisów dotyczących zabawek, a drugi (telefon z pilotem) spełniał zasadnicze wymagania.

27 decyzji dotyczyło postępowań wszczętych w 2009 roku. Strony postępowań podjęły działania polegające na: wycofaniu z obrotu 23 zabawek oraz usunięciu niezgodności w trzech zabawkach. Jedno postępowanie stało się bezprzedmiotowe z uwagi na stwierdzenie, że zabawka (zestaw gryzaków) spełnia zasadnicze wymagania.

3. Postępowania zakończone wydaniem decyzji nakazującej wycofanie wyrobów z obrotu oraz powiadomienie konsumentów

W okresie od 1 stycznia do 30 września 2009 roku Prezes UOKiK wydał na podstawie art. 41c ust. 3 pkt 1 i 4 ustawy osoz **17 decyzji nakazujących wycofanie zabawek z obrotu oraz powiadomienie konsumentów** o stwierdzonych niezgodnościach z zasadniczymi lub innymi wymaganiami poprzez ogłoszenie w trzech dziennikach o zasięgu ogólnopolskim w terminie 14 dni od daty doręczenia decyzji. Wydanie decyzji było konieczne z uwagi na niepodjęcie działań przez strony postępowań.

Dziewięć decyzji dotyczyło postępowań wszczętych jeszcze w 2008 roku przez Głównego Inspektora Inspekcji Handlowej wobec: zabawki do sortowania kształtów, dwóch pistoletów, pięciu telefonów (produkcji chińskiej) oraz zabawki aktywizującej – drabinki produkcji polskiej. Osiem decyzji dotyczyło postępowań wszczętych w 2009 roku wobec: drewnianej zabawki do popychania, słonia do ciągnięcia, zabawki miękkiej wypchanej – pluszowej lalki, łuku, telefonu oraz trzech lalek.

IV. ZABAWKI W SYSTEMACH INFORMACJI O PRODUKTACH NIEBEZPIECZNYCH

1. Międzynarodowy system powiadamiania o produktach niebezpiecznych RAPEX

Od 1984 roku w Unii Europejskiej funkcjonuje system szybkiego powiadamiania o produktach niebezpiecznych – RAPEX (*Rapid Alert System for Non-Food Dangerous Consumer Products*), który obejmuje wszystkie nieżywnościowe produkty przeznaczone dla konsumentów. Celem tego systemu jest zapewnienie szybkiej wymiany informacji między państwami członkowskimi a Komisją Europejską o produktach stwarzających zagrożenie oraz środkach podjętych przez kraj zgłaszający w celu wyeliminowania z rynku niebezpiecznych produktów. Zabawki należą do produktów najczęściej umieszczanych w systemie RAPEX. Raporty o produktach zgłoszonych do systemu publikowane są raz w tygodniu i są dostępne pod adresem internetowym: <http://ec.europa.eu/rapex> (strona dostępna w języku angielskim).

W trzech kwartałach bieżącego roku do międzynarodowego systemu RAPEX wprowadzono łącznie 1 300 zgłoszeń, z czego około 30 proc. stanowiły zabawki. Podstawę notyfikacji stanowiły przede wszystkim: zagrożenia chemiczne (około 27 proc. zabawek), ryzyko zranienia (około 21 proc. zabawek) oraz uduszenia bądź udławienia (około 15 proc. zabawek).

W tym okresie do systemu RAPEX Polska zgłosiła 56 zabawek:

- 13 zabawek pociskowych (pistolety, łuki), w związku ze stwierdzonym przekroczeniem energii kinetycznej wystrzeliwanych pocisków (ryzyko uszkodzenia ciała dziecka) oraz odłączenia przyssawek, stanowiących powierzchnię uderzeniową (ryzyko udławienia),
- 12 zabawek – telefonów, w związku ze stwierdzeniem przekroczenia dopuszczalnego poziomu ciśnienia akustycznego (zagrożenie osłabienia lub utraty słuchu) oraz występowania małych elementów (ryzyko udławienia i uduszenia),
- pięć lalek oraz pięć zabawek-figurek, w związku z występowaniem ftalanów w niedozwolonych ilościach (niebezpieczeństwo uszkodzenia wątroby i nerek, a także negatywny wpływ na gospodarkę hormonalną, szczególnie na rozrodczość),
- osiem zabawek do pchania i pociągania, z uwagi na stwierdzone zbyt długie linki (ryzyko zadzierzgnięcia na szyi dziecka i w konsekwencji uduszenia) oraz występowanie małych elementów (ryzyko udławienia i uduszenia),
- cztery grzechotki dla niemowląt, z uwagi na występowanie małych elementów (ryzyko udławienia i uduszenia),
- dziewięć innych zabawek (wózków dla lalek, balonów, kosmetyków dla lalek, zestawów naczyń), w związku ze stwierdzeniem małych elementów, ostrych krawędzi, przekroczonego poziomu migracji ołowiu.

Inne kraje Unii Europejskiej zgłosiły do systemu RAPEX 14 niebezpiecznych zabawek, wprowadzonych do obrotu przez polskich przedsiębiorców. Były to: lalki, figurki, telefony,

wózek dla lalek oraz zabawka do popychania. Kontrole przeprowadzone przez Inspekcję Handlową w większości przypadków potwierdzały brak tych produktów na rynku. Jeśli jednak znalazły się w obrocie, importerzy wycofywali je z obrotu albo dokonywali ich utylizacji. Należy podkreślić, że Inspekcja Handlowa podczas prowadzonych kontroli zawsze sprawdza, czy w obrocie znajdują się zabawki umieszczone w systemie RAPEX.

2. Krajowy rejestr wyrobów niezgodnych z zasadniczymi i innymi wymaganiami

Wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej, oprócz uczestniczenia w systemie RAPEX, mają obowiązek prowadzenia krajowego rejestru wyrobów niezgodnych z zasadniczymi i innymi wymaganiami, w którym gromadzone są informacje o niezgodnych wyrobach, wykrytych na terenie danego kraju. W naszym kraju taki rejestr prowadzi Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (art. 39a ustawy osoz). Szczegółowy sposób prowadzenia rejestru określają przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2007 roku *w sprawie rejestru wyrobów niezgodnych z zasadniczymi lub innymi wymaganiami* (DzU z 2007 roku, nr 150, poz. 1057).

Prezes UOKiK dokonuje wpisu do rejestru niezwłocznie po otrzymaniu od organu wyspecjalizowanego kopii decyzji o zakończeniu postępowania w zakresie wprowadzonych do obrotu wyrobów niezgodnych z zasadniczymi lub innymi wymaganiami. Usunięcie wpisu z rejestru następuje:

- nie wcześniej niż po upływie trzech miesięcy od dnia otrzymania informacji, że podmiot, który wprowadził wyrób do obrotu, wykonał decyzję wydaną przez organ, który prowadził postępowanie w sprawie wprowadzonego do obrotu wyrobu niespełniającego zasadniczych lub innych wymagań,
- nie wcześniej niż po upływie dwunastu miesięcy od dnia przeprowadzenia kontroli, jeśli podmiot, który wprowadził do obrotu wyrób niespełniający zasadniczych lub innych wymagań, nie podjął żadnych działań.

Rejestr udostępniony jest na stronie internetowej Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów: http://publikacje.uokik.gov.pl/hermes3_pub/.

Według stanu na dzień 30 września br. w rejestrze było umieszczonych 41 wyrobów niespełniających zasadniczych lub innych wymagań, z czego 14 dotyczyło zabawek (34 proc.).

Tabela 2. Zabawki w rejestrze wyrobów niespełniających zasadniczych i innych wymagań

Lp.	Nazwa zabawki	Podmiot wprowadzający do obrotu	Rodzaj niezgodności	Rodzaj niebezpieczeństwa
1.	Słoń do pociągania	Importer: Piotr Demuth Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „SWEDE”, ul. Romana Maya 1, 61-371 Poznań	Małe elementy, za długa linka.	Ryzyko udławienia, uduszenia.
2.	Biedronka do pociągania	Importer: "KARO" Piotr Brudziński Import-Export zabawek, ul. Jordanowska 1A, 04-201 Warszawa	Małe elementy, za długa linka.	Ryzyko udławienia, uduszenia.
3.	Kaczka do pociągania	Importer: "KARO" Piotr Brudziński Import-Export zabawek, ul. Jordanowska 1A, 04-201 Warszawa	Małe elementy, za długa linka.	Ryzyko udławienia, uduszenia.
4.	Kostka – układanka z pojemnikiem do sortowania kształtów	Importer: Trex Sp. z o.o., ul. Myśliwska 48C/6, 80-283 Gdańsk	Małe elementy.	Ryzyko udławienia.
5.	Motylek na patyku	Importer: Trex Sp. z o.o., ul. Myśliwska 48C/6, 80-283 Gdańsk	Małe elementy, zaniżona grubość folii opakowania.	Ryzyko udławienia, uduszenia.
6.	Kucyk z akcesoriami "Sweet Pony"	Importer: Trex Sp. z o.o., ul. Myśliwska 48C/6, 80-283 Gdańsk	Przekroczenie dopuszczalnej ilości ftalanu di(2-etyloheksylu) (DEHP).	Ryzyko uszkodzenia wątroby i nerek oraz negatywny wpływ na gospodarkę hormonalną, w szczególności na rozrodczość.
7.	Łuk ze strzałami "zestaw 9822-1"	Importer: "KARO" Piotr Brudziński Import-Export zabawek, ul. Jordanowska 1A, 04-201 Warszawa	Zawyżona energia kinetyczna strzał, brak odpowiedniej instrukcji.	Ryzyko uszkodzenia ciała użytkowników i osób trzecich.
8.	Telefon: "Mobile telephone 3210"	Dystrybutor (zakup w UE): XU XIAOJUN, XU&FAN HANDLOWA, ul. Wojska Polskiego 23, 85-825 Bydgoszcz	Przekroczony poziom ciśnienia akustycznego emisji dźwięku wytwarzanego przez telefon (o 18 dB).	Ryzyko uszkodzenia lub utraty słuchu
9.	Telefon: Super telephone Benign Girl	Dystrybutor (zakup w UE) "RISHENG" Sp. z o.o., al. Krakowska 129 lok. 2/B, 02-180 Warszawa	Przekroczony poziom ciśnienia akustycznego emisji dźwięku o 16 dB, odłączenie się	Ryzyko uszkodzenia lub utraty słuchu, udławienie, uduszenie.

			plastikowej antenki, zawyżony obwód pętli linki oraz brak instrukcji dla zabawki z wymiennymi bateriami.	Niewłaściwe użytkowanie może spowodować wyciek elektrolitu z baterii, zapłon, a nawet wybuch.
10.	Telefon: Fullo telephone 7260	Dystrybutor (zakup w UE) "RISHENG" Sp. z o.o., al. Krakowska 129 lok. 2/B, 02-180 Warszawa	Przekroczony poziom ciśnienia akustycznego emisji dźwięku o 16 dB, zaniżona grubość linki przy zabawce oraz brak instrukcji dla zabawki z bateriami wymiennymi.	Ryzyko uszkodzenia lub utraty słuchu, udławienie, uduszenie. Niewłaściwe użytkowanie może spowodować wyciek elektrolitu z baterii, zapłon, a nawet wybuch.
11.	Telefon QD8868D	Dystrybutor (zakup w UE) „RISHENG” Sp. z o.o., Al. Krakowska 129 lok. 2/B, 02-180 Warszawa	Brak instrukcji dla zabawki z wymiennymi bateriami, brak informacji o producencie lub importerze.	Niewłaściwe użytkowanie może spowodować wyciek elektrolitu z baterii, zapłon, a nawet wybuch.
12.	Telefon 636-100	Importer: "KARO" Piotr Brudziński Import-Export zabawek, ul. Jordanowska 1A, 04-201 Warszawa	Przekroczony poziom ciśnienia akustycznego emisji dźwięku o 18 dB, niepełna instrukcja użytkowania dla zabawek zasilanych bateriami.	Ryzyko uszkodzenia lub utraty słuchu, udławienie, uduszenie. Niewłaściwe użytkowanie może spowodować wyciek elektrolitu z baterii, zapłon, a nawet wybuch.
13.	Zabawka pociskowa - zestaw HERO POLICE	Dystrybutor (zakup w UE) "RISHENG" Sp. z o.o., Al. Krakowska 129 lok. 2/B, 02-180 Warszawa	Oddzielenie się przyssawek, stanowiących powierzchnię uderzeniową, brak instrukcji użytkowania. Brak danych producenta lub importera. Brak ostrzeżenia: „Nieodpowiednie dla dzieci w wieku poniżej 3 lat” oraz wskazania ryzyka.	Ryzyko uszkodzenia ciała użytkowników i osób trzecich.
14.	Zabawka pociskowa - RUINGUN – Super power weapon	Dystrybutor (zakup w UE) „RISHENG” Sp. z o.o., Al. Krakowska 129 lok. 2/B, 02-180 Warszawa	Oddzielenie się przyssawek, stanowiących powierzchnię uderzeniową, brak instrukcji użytkowania. Brak danych producenta lub importera. Brak ostrzeżenia: „Nieodpowiednie dla dzieci w wieku poniżej 3 lat” oraz wskazania ryzyka.	Ryzyko uszkodzenia ciała użytkowników i osób trzecich.

Źródło: Opracowanie UOKiK na podstawie danych z rejestru wyrobów niespełniających zasadniczych lub innych wymagań

3. Dobrowolne powiadomienia o niebezpiecznych zabawkach

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 grudnia 2003 roku o ogólnym bezpieczeństwie produktów (DzU z 2003 roku, nr 229, poz. 1175 z późn. zm.), przedsiębiorca, który uzyskał informację, że wprowadzony na rynek produkt jest niebezpieczny, zobowiązany jest powiadomić o tym niezwłocznie Prezesa UOKiK. Za niedopełnienie tego obowiązku grozi kara pieniężna w wysokości do 100 000 zł. Wzór powiadomienia o produkcie niebezpiecznym został określony w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 2005 roku *w sprawie wzoru powiadomienia o produkcie, który nie jest bezpieczny* (DzU z 2005 roku, nr 80, poz. 694)¹¹.

Od 1 stycznia do 30 września br. przedsiębiorcy dokonali dobrowolnych zgłoszeń sześciu niebezpiecznych zabawek, które znajdowały się na rynku:

- samochodziki,
- pozytywka,
- piramidka z kubeczków,
- latarki dla dzieci,
- zabawki dla niemowląt,
- grzechotki.

Latarki stwarzały zagrożenie poparzenia dziecka, natomiast pozostałe zabawki – niebezpieczeństwo udławienia i uduszenia. Przedsiębiorcy wycofali zabawki z obrotu, a także umożliwili konsumentom zwrot zakupionych zabawek.

¹¹ Rozporządzenie w formacie PDF jest do pobrania ze strony Urzędu:

http://www.uokik.gov.pl/pl/ogolne_bezpieczenstwo_produkow/informacje_dla_przedsiębiorco/22powiadomienia_prezesa_uokik/

V. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI CELNYMI

Skuteczną i szybką formą eliminowania zabawek sprowadzanych z krajów trzecich, które mogą zagrażać bezpieczeństwu i zdrowiu dzieci, jest zatrzymywanie ich przez organy celne przed dopuszczeniem do obrotu.

W przypadku wątpliwości co do spełniania przez zabawkę zasadniczych lub innych wymagań, organy celne zwracają się do Inspekcji Handlowej o wydanie opinii.

Zasady postępowania organów celnych w przypadku stwierdzenia podczas kontroli celnej wyrobów, które mają być dopuszczone do obrotu, istnienia uzasadnionych okoliczności wskazujących, że wyrób nie spełnia zasadniczych lub innych wymagań, a także zasady wydawania opinii przez organy wyspecjalizowane na wniosek organów celnych określają przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 lutego 2008 roku *w sprawie działań podejmowanych w związku z zatrzymaniem wyrobów, co do których istnieją uzasadnione okoliczności wskazujące, że nie spełniają one zasadniczych lub innych wymagań* (DzU z 2008 roku, nr 38, poz. 215).

Wydanie przez Inspekcję Handlową opinii o niespełnieniu przez zabawkę zasadniczych lub innych wymagań powoduje zatrzymanie wyrobu przez organ celny już w momencie jego wprowadzania na terytorium Unii Europejskiej. Liczba zgłaszanych przez organy celne wniosków wykazuje stałą tendencję wzrostową.

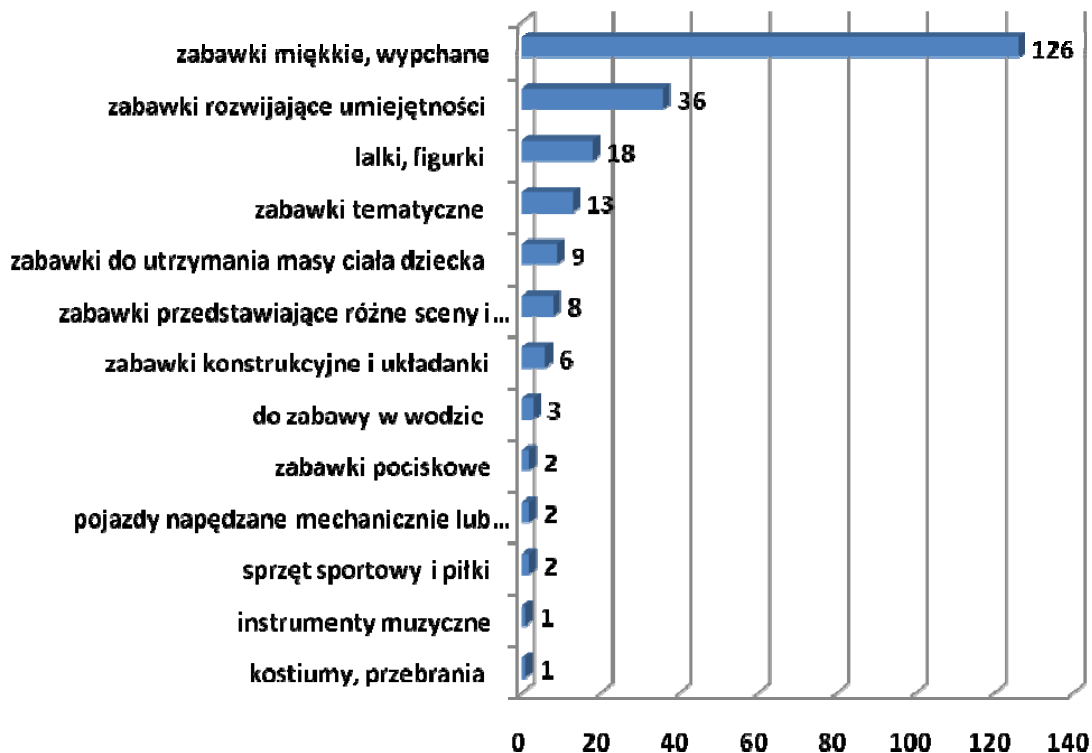
W okresie od 1 stycznia do 30 września br. **Inspekcja Handlowa wydała dla organów celnych łącznie 428 opinii**, z czego 227 (53 proc.) dotyczyło zabawek w zakresie spełniania przez nie zasadniczych lub innych wymagań. Opinie negatywne stanowiły około **90 proc.**

Największą grupę zabawek, dla których organy celne występowały z wnioskiem o wydanie opinii, stanowiły zabawki miękkie wypchane (126 wniosków). Zabawki te są przeznaczone dla wszystkich grup wiekowych dzieci, co oznacza, że powinny spełniać również bardziej restrykcyjne wymagania dla zabawek dla dzieci w wieku poniżej 3 lat. Najczęściej stwierdzaną niezgodnością było występowanie w zabawce małych elementów, które są niebezpieczne dla dzieci poniżej 3 lat z uwagi na ryzyko ich połknięcia bądź zadławienia i w konsekwencji uduszenia.

Następną grupę, pod względem wydanych opinii, stanowiły zabawki rozwijające umiejętności, takie jak: klocki lub piramidy do piętrzenia oraz pojemniki do sortowania kształtów (36 opinii), które są przeznaczone dla dzieci w wieku poniżej 3 lat. Podobnie jak w miękkich zabawkach wypchanych najczęstszą przyczyną wydania negatywnej opinii było występowanie małych elementów, niebezpiecznych dla dzieci, dla których zabawka jest przeznaczona.

Pozostałe wnioski, kierowane do Inspekcji Handlowej, dotyczyły zabawek: tematycznych, które służą do naśladowania osób dorosłych, do utrzymania masy ciała dziecka, sprzętu sportowego i piłek, dla niemowląt, pociskowych itp.

Wykres 4. Udział poszczególnych grup zabawek w opiniach wydanych przez Inspekcję Handlową dla organów celnych

Źródło: Opracowanie UOKiK na podstawie informacji wojewódzkich inspektoratów IH.

Podstawą wydania negatywnej opinii było m.in.:

- brak oznakowania zabawki znakiem CE,
- występowanie małych elementów w zabawkach dla dzieci poniżej 3 lat,
- brak instrukcji dla zabawek bateryjnych z wymiennymi bateriami,
- brak instrukcji i ostrzeżeń dla zabawek do utrzymania masy ciała dziecka,
- przekroczona dopuszczalna energia kinetyczna wystrzeliwanych pocisków w zabawkach pociskowych,
- zaniżona grubość lub zawyżona długość linek w zabawkach dla dzieci poniżej 3 lat,
- niewłaściwy kształt i rozmiar zabawek przeznaczonych dla dzieci zbyt małych, żeby mogły siadać bez pomocy,
- przekroczenie dopuszczalnej ilości ftalanu di(2-etyloheksylu) – DEHP oraz ftalanu diizononylu – DINP.

Podkreślić należy, że negatywna opinia wydana przez Inspekcję Handlową skutkuje niedopuszczeniem do obrotu przez organy celne całej partii zabawek, która z reguły zawiera kilkaset sztuk danego wyrobu.

Współpraca organów celnych z Inspekcją Handlową jest najlepszą formą eliminowania niebezpiecznych zabawek przed dopuszczeniem ich do obrotu na terytorium Unii Europejskiej. Podejmowane działania już w chwili przekraczania przez wyroby granicy Wspólnoty eliminują także konieczność poszukiwania tych produktów na rynku oraz prowadzenia skomplikowanych i kosztownych procedur kontrolnych.

VI. PODSUMOWANIE

1. Działania podjęte przez wojewódzkie inspektoraty Inspekcji Handlowej

1.1. Umożliwienie przedsiębiorcom podjęcia dobrowolnych działań

W oparciu o wyniki kontroli zabawek wojewódzkie inspektoraty Inspekcji Handlowej podjęły szereg działań mających na celu sprawne wyeliminowanie innych niezgodności oraz niezgodności z zasadniczymi wymaganiami, które można uznać za mniej istotne i łatwe do usunięcia. W tym celu wystąpiono do przedsiębiorców odpowiedzialnych za stwierdzone niezgodności o podjęcie dobrowolnych działań.

Inne niezgodności stwierdzono łącznie w 420 zabawkach (13,3 proc. skontrolowanych), w tym najwięcej w:

- zabawkach konstrukcyjnych i układankach (13,6 proc.),
- zabawkach do zabawy w piasku i wodzie (10,2 proc.),
- lalkach i zabawkach miękkich wypchanych (9,5 proc.),
- zabawkach tematycznych (9,5 proc.),
- zabawkach rozwijających umiejętności (8,6 proc.).

Stwierdzone niezgodności polegały na:

- braku lub nieprawidłowym znaku CE,
- braku informacji o producencie lub importerze,
- braku informacji o konieczności zachowania opakowania, etykiety lub ulotki,
- nieprawidłowym znaku graficznym dotyczącym wieku „0-3”,
- braku wskazanego ryzyka związanego z umieszczonym ostrzeżeniem, że zabawka jest nieodpowiednia dla dzieci w wieku poniżej 3 lat,
- niezasadnym umieszczeniu ostrzeżenia, że zabawka jest nieodpowiednia dla dzieci w wieku poniżej 3 lat,
- nieprawidłowej treści ostrzeżenia, dotyczącego ograniczenia wiekowego,
- braku ostrzeżenia na zabawkach przeznaczonych dla dzieci w wieku powyżej 3 lat, które mogą być niebezpieczne dla dzieci poniżej 3 lat razem ze wskazanym rodzajem niebezpieczeństwa, stanowiącego podstawę tego ograniczenia.

Najwięcej wystąpień dotyczyło:

- uzupełnienia informacji o konieczności zachowania opakowania, ulotki bądź etykiety (brak tej informacji stwierdzono w 245 zabawkach),
- wskazania rodzaju niebezpieczeństwa związanego z ograniczeniem wiekowym (brak stwierdzono w 138 zabawkach),
- uzupełnienia informacji o producencie lub importerze (brak stwierdzono w 103 zabawkach).

Mniej istotne niezgodności z zasadniczymi wymaganiami stwierdzono łącznie w 172 zabawkach (5,4 proc. skontrolowanych), w tym najwięcej w:

- zabawkach przedstawiających różne sceny i gotowe modele (19,2 proc.),

- zabawkach tematycznych (15,7 proc.),
- zabawkach pociskowych (11,6 proc.).

Stwierdzone niezgodności polegały na:

- niewłaściwej instrukcji montażu, użytkowania lub konserwacji,
- braku wymaganych ostrzeżeń dla niektórych zabawek,
- niewłaściwej grubości folii zastosowanej na opakowanie zabawki.

Najwięcej niezgodności stwierdzono w zabawkach tematycznych oraz w przedstawiających różne sceny, w których przynajmniej jedna z funkcji była zależna od dopływu prądu elektrycznego. Dołączone instrukcje dla zabawek zasilanych bateriami wymiennymi nie zawierały wszystkich wymaganych informacji.

Trzeba przyznać, że tego rodzaju niezgodności przedsiębiorcy usuwali nie tylko chętnie, ale też, co najważniejsze, sprawnie i skutecznie. Niejednokrotnie wystarczyła telefoniczna informacja, co jeszcze bardziej przyspieszyło podjęcie działań przez przedsiębiorców. Przypadki niepodjęcia dobrowolnych działań albo opieszałość były sporadyczne.

1.2. Wydawanie decyzji na podstawie art. 40k ust. 1 ustawy o systemie oceny zgodności

Jeśli w wyniku kontroli wojewódzki inspektor Inspekcji Handlowej stwierdzi, że zabawka nie spełnia zasadniczych lub innych wymagań, wówczas na podstawie art. 40k ust. 1 ustawy osóz może, w drodze decyzji, zakazać dalszego przekazywania wyrobu użytkownikowi, konsumentowi i dystrybutorowi na okres nie dłuższy niż dwa miesiące.

W 2009 roku wojewódzcy inspektorzy Inspekcji Handlowej wydali 78 decyzji zakazujących dalszego przekazywania zabawki. Akta kontroli zostały przekazane do UOKiK z wnioskiem o wszczęcie postępowania administracyjnego.

1.3. Kary dla przedsiębiorców wprowadzających zabawki do obrotu

Zgodnie z przepisami art. 45 do 47b ustawy osóz, przedsiębiorca wprowadzający zabawkę do obrotu ponosi odpowiedzialność karną za:

- niezgodność zabawki z zasadniczymi wymaganiami,
- umieszczenie oznakowania zgodności (znaku CE) na zabawce, która nie spełnia zasadniczych wymagań,
- umieszczenie na zabawce znaku podobnego do oznakowania zgodności (znaku CE), mogącego wprowadzić w błąd użytkownika, konsumenta lub dystrybutora tej zabawki,
- wprowadzenie do obrotu zabawki nieposiadającej oznakowania zgodności (znaku CE).

W 2009 roku Inspekcja Handlowa skierowała do organów ścigania **88 powiadomień** o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Około **90 proc.** stanowiły powiadomienia o niespełnianiu przez zabawkę zasadniczych wymagań.

2. Analiza i ocena wyników kontroli

Wyniki kontroli potwierdziły, że najwięcej zabawek wprowadzają do obrotu importerzy, sprowadzając je przede wszystkim z Chin. W związku z tym największą grupę skontrolowanych zabawek stanowiły zabawki produkcji chińskiej. W konsekwencji najwięcej niezgodności również dotyczyło zabawek chińskich.

Niewielki procent zabawek niespełniających zasadniczych wymagań w zakresie konstrukcji, wykonania oraz zastosowanych materiałów (zakwestionowano jedynie 115 zabawek na 3160 skontrolowanych) nie może stanowić miernika bezpieczeństwa zabawek znajdujących się w obrocie.

W warunkach laboratoryjnych zbadano bowiem 403 próbki zabawek, stwierdzając różnego rodzaju nieprawidłowości w 150 próbkach (około 85 proc. w zabawkach importowanych), co oznacza, że w co trzeciej zbadanej laboratoryjnie zabawce wykryto niezgodności, które mają bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo użytkowników.

Prawidłowość procedury oceny zgodności sprawdzono w przypadku 84 zabawek produkcji krajowej, wnosząc zastrzeżenia do czterech zabawek (4,8 proc.) oraz 25 zabawek importowanych, wnosząc zastrzeżenia również do czterech zabawek (16 proc.).

Przyczyny niespełniania zasadniczych wymagań w zakresie konstrukcji, wykonania oraz zastosowanych materiałów mogą być dwojakie: producent nie przeprowadził prawidłowej procedury oceny zgodności albo wyprodukował zabawki np. z innych materiałów lub o konstrukcji odbiegającej od wzoru, który poddał badaniom. Te niezgodności, mające bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo użytkowników, nie są możliwe do usunięcia w gotowym wyrobie. Tak więc dopóki nie zostaną one ujawnione podczas kontroli, a następnie dopóki nie zostanie zakończone postępowanie administracyjne, większość z nich trafia do dzieci.

Niezgodności z zasadniczymi wymaganiami dotyczącymi instrukcji i ostrzeżeń, które powinny być dołączone do niektórych zabawek, aczkolwiek mają bezpośredni wpływ na bezpieczeństwo użytkowników, to są one łatwe do usunięcia poprzez uzupełnienie brakujących lub wyeliminowanie informacji bezpodstawnie dołączonych do zabawki. Umożliwienie podmiotom wprowadzającym zabawki do obrotu wyeliminowania przynajmniej niektórych tego rodzaju niezgodności jeszcze podczas kontroli, znacząco skraca czas na poprawienie niezgodności i przekazanie do sklepów zabawek spełniających zasadnicze wymagania.

Następnym bardzo istotnym, pod względem bezpieczeństwa, problemem jest niezasadne umieszczanie ostrzeżenia, że zabawka przeznaczona dla dzieci w wieku poniżej 3 lat jest dla nich niebezpieczna. Wyniki kontroli wskazują albo na niezrozumienie treści i znaczenia tego ostrzeżenia albo na całkowitą ignorancję przepisów oraz bezpieczeństwa najmłodszych dzieci.

Wyniki kontroli wskazują na bagatelizowanie przez producentów oraz importerów problemu klasyfikacji zabawki zarówno do odpowiedniej grupy wiekowej, jak i do odpowiedniej kategorii. Klasyfikacja oraz kategoryzacja powinny się odbywać już na etapie projektowania i konstruowania zabawki. **Prawidłowa klasyfikacja i kategoryzacja należą**

do jednych z najważniejszych obowiązków producenta. Importer nie powinien wprowadzać do obrotu zabawek nieprawidłowo sklasyfikowanych, ponieważ konsekwencją jest niespełnianie przez wyrób zasadniczych wymagań bezpieczeństwa.

W naszym kraju prowadzi działalność, zgodnie z danymi Inspekcji Handlowej, **118 importerów** oraz **101 producentów** zabawek – najwięcej na terenie województwa: mazowieckiego, śląskiego, wielkopolskiego, łódzkiego i zachodniopomorskiego. Funkcjonuje również **348 hurtowni** dystrybuujących zabawki, najwięcej na terenie województwa: śląskiego, wielkopolskiego, mazowieckiego i dolnośląskiego. Sprzedaż detaliczna prowadzona jest w ogromnej ilości mniejszych i większych sklepów, a także w kioskach.

Odpowiedzialność za spełnienie zasadniczych i innych wymagań ponoszą producenci oraz importerzy, do których obowiązków należy również m.in. przechowywanie dokumentacji oceny zgodności.

VII. PRAKTYCZNE WSKAZÓWKI DLA KONSUMENTÓW

Zabawki są ważnym środkiem do zapewnienia dziecku odpowiednich bodźców, nawet w okresie najwcześniejszym, stymulujących rozwój sensoryczny i ruchowy oraz komunikowanie się dziecka z otoczeniem. Zabawa powinna sprawiać dziecku radość, nie stwarzając przy tym żadnego zagrożenia.

Zatem w jaki sposób dokonać zakupu zabawki, na co szczególnie zwrócić uwagę, żeby wybór był trafny, a zabawka bezpieczna dla dziecka?

Przede wszystkim każda zabawka (lub jej opakowanie) powinna posiadać oznakowanie znakiem CE, który potwierdza zgodność z zasadniczymi wymaganiami bezpieczeństwa.

Do zabawki powinna być dołączona informacja zawierająca: nazwę lub imię i nazwisko oraz adres producenta albo importera.

W pierwszej kolejności powinno się dokonać wyboru zabawki odpowiedniej dla wieku dziecka.

W wielu zabawkach można znaleźć informację o wieku dzieci, dla których jest ona przeznaczona. Jednakże dokonując wyboru dla konkretnego dziecka należy znać przede wszystkim jego potrzeby, zainteresowania i umiejętności.

Jakie zabawki sprawiają przyjemność i są potrzebne dzieciom w granicach wieku od 0 do 1,5 roku?

W tym okresie dziecko staje się zdolne do samodzielnego podniesienia główki i górnej części tułowia, chwytania i manipulowania zabawkami, wykonywania prostych umiejętności ruchowych. Ponadto w tym okresie dziecko uczy się chodzić, jego uwagę przyciągają podstawowe barwy, rozwija się zmysł słuchu i czucia.

W tym wczesnym okresie dziecku sprawia przyjemność i jest mu potrzebne m.in. coś do oglądania, do gryzienia, do słuchania, do chwytania, do ciągnięcia lub do toczenia, do uderzania i pukania, do wkładania do środka i wyjmowania, do kopania i nabierania.

Jakie zabawki wskazane są dla dziecka w wieku od 1,5 do 3 lat?

W tym okresie rozwoju dziecko posiada większą zdolność do utrzymania równowagi, rozwój mowy i umiejętności ruchowych wpływa na rozwój wyobraźni, zaczyna naśladować dorosłych, a ruchy palców stają się bardziej precyzyjne. Dziecko w tym wieku chciałoby mieć np. coś do zabawy w dom, do budowania, wspinania się, rozkładania i składania, modelowania, rysowania, odwracania stron i ich oglądania.

Przykłady zabawek dla dzieci w wieku poniżej 3 lat: grzechotki, gumowe piszczki, maty aktywizujące, gryzaki, zabawki do kąpieli, miękkie piłki, proste instrumenty takie jak bębenki czy pianino z zabawnymi figurkami, konie na biegunach, małe rowerki trójkołowe,

klocki lub piramidy do piętżenia, pojemniki do dobierania i sortowania kształtów, wiaderka, polewaczki, proste narzędzia do zabawy w piasku, łódeczki z tworzywa, zabawki wspomagające naukę chodzenia, samochodziki i zwierzątka na kółkach – do pociągania lub do popychania, wózek dla lalek, książeczki obrazkowe z miękkiego tworzywa lub z tekstyliów, książeczki wytwarzające dźwięki, książeczki z wyskakującymi elementami, proste pozytywki, farby do malowania palcami, kredki świecowe, nakręcane pojazdy, pojazdy wydające dźwięki, proste klocki, miękkie zabawki wypchane, takie jak misie i inne zwierzątka do przytulania i trzymania, lalki.

Po wybraniu zabawki należy dokładnie ją obejrzeć, w szczególności pod kątem bezpiecznego użytkowania. Niektóre bardzo istotne cechy możemy sami sprawdzić. Ponieważ dzieci młodsze są bardziej narażone na różnego rodzaju zagrożenia, zabawki dla dzieci w wieku poniżej 3 lat muszą spełniać szczególnie surowe wymagania w zakresie bezpiecznego użytkowania.

Stosowne przepisy i normy określają wymagania, jakie powinny spełniać zabawki przeznaczone dla dzieci w wieku poniżej 3 lat oraz zabawki przeznaczone dla dzieci w wieku powyżej 3 lat. Dodatkowe wymagania zostały określone dla zabawek przeznaczonych dla dzieci, które jeszcze nie umieją siadać bez pomocy (załącznik 2 zawiera rysunki w wymiarach rzeczywistych, przedstawiające przyrządy służące do mierzenia małych elementów w zabawkach i piłeczek oraz wymiary niektórych elementów zabawek).

W zależności od rodzaju zabawki, bez względu na wiek dziecka, dla którego jest ona przeznaczona, należy zwrócić uwagę na następujące cechy:

Materiał – zastosowane materiały powinny być nowe, a jeśli były przetworzone, to tak oczyszczone, żeby nie różniły się wyglądem zewnętrznym od materiałów nowych;

Części wystające – rurki i sztywne elementy w postaci części wystających, które mogą stanowić niebezpieczeństwo przebiccia ciała dziecka, powinny być osłonięte. Wymaganie dotyczy części wystających lub sztywnych elementów zabawki (np. kierownice w rowerach, dźwignie w gokartach, ramy wózków dla lalek), które mogą spowodować uszkodzenie ciała. Rozmiar i kształt końcówki osłony nie zostały określone, z wyjątkiem zabawek hulajnóg. Końcówki osłony powinny posiadać wystarczająco dużą powierzchnię, która pozwoli uniknąć przekłucia ciała;

Zakończenia drutów w zabawkach **parasolkach** powinny być osłonięte. Średnica drutów powinna wynosić co najmniej 2 mm. Dodatkowo, jeśli osłony są usuwalne, końcówki drutów powinny być bez zadziórów, o gładkim, zaokrąglonym, w przybliżeniu kulistym wykończeniu;

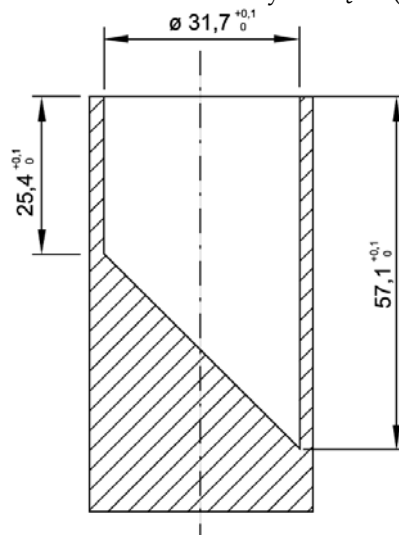
Zabawki krzeselka na kółkach oraz zabawki wózki dzieciinne zawierające uchwyt lub inny człon konstrukcyjny, który może złożyć się na dziecko, powinny mieć co najmniej jedną blokadę zabezpieczającą oraz przynajmniej jedną pomocniczą blokadę zabezpieczającą. Każda z nich powinna działać bezpośrednio na mechanizm składający się. Co najmniej jedna z blokad zabezpieczających powinna zadziałać automatycznie przy rozstawianiu zabawki.

Dwa urządzenia o takiej samej budowie, np. pierścienie blokujące, jeden po lewej stronie, a drugi po prawej stronie zabawki, uważane są za jedną blokadę zabezpieczającą;

Mechanizmy składające się w innych zabawkach składających się, np. w deskach do prasowania, składanych krzesłkach lub stołach itp., które mogą charakteryzować się działaniem nożycowym powinny mieć ogranicznik zabezpieczający lub blokadę zabezpieczającą;

Zabawki pobudzane ustami – zabawki pobudzane ustami i odłączalne ustniki zabawek pobudzanych ustami nie powinny mieścić się całkowicie w cylindrze do badania małych części. Również odłączalne ustniki przymocowane do balonów nie powinny mieścić się całkowicie w cylindrze do badania małych części;

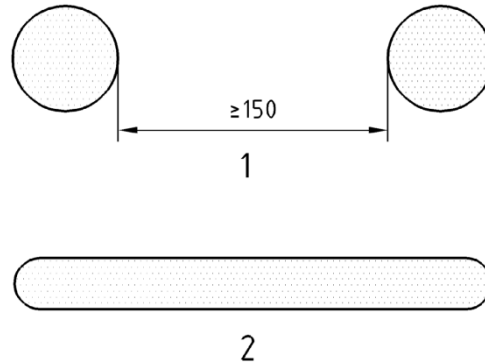
Rysunek 1 – Cylinder do badania małych części (wymiarów w mm)

Źródło: pkt 8.2. rys. 15 normy EN 71-1:2005+A8:2009

- **Zabawki, wyposażone w drzwi, pokrywę lub podobne urządzenie zamykające** powinny być zaprojektowane w sposób umożliwiający swobodne otwarcie drzwi. Zatem na drzwiach, pokrywach itp. urządzeń zamykających wewnątrz zabawki, nie mogą być zastosowane guziki, zamki błyskawiczne itp. elementy złączne;
- **Zabawki skrzynie o odchylnych, otwierających się pionowo pokrywach na zawiasach** powinny być wyposażone w mechanizmy podtrzymujące pokrywę, aby przeciwdziałać nagłemu urwaniu się lub zamknięciu pokrywy. Mechanizm podtrzymujący pokrywę nie powinien wymagać wyregulowania przez użytkownika w celu zapewnienia odpowiedniego podtrzymania pokrywy;
- **Zabawki maski i hełmy, które całkowicie osłaniają głowę**, wykonane z nieprzepuszczalnego materiału powinny zapewnić całkowitą przestrzeń wentylacyjną równą 1 300 mm² lub większą, w postaci co najmniej dwóch otworów umieszczonych w odległości przynajmniej 150 mm od siebie lub w postaci jakiegokolwiek równoważnej pojedynczej powierzchni wentylacyjnej;

Rysunek 2 – Przykład równoważnej pojedynczej powierzchni wentylacyjnej (wymiar w mm)

Objaśnienia:

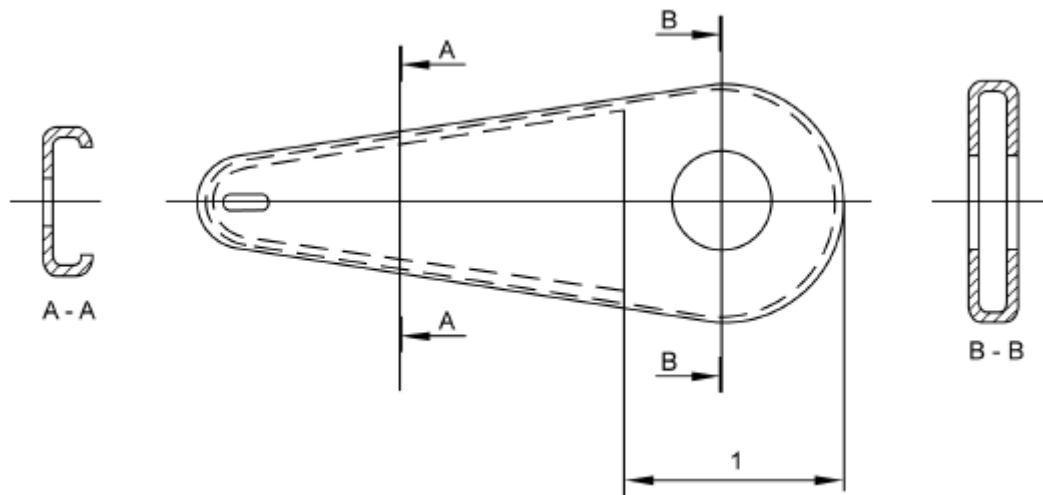
- 1 – Całkowita minimalna powierzchnia wentylacyjna, 1 300 mm² lub więcej
- 2 – Alternatywna równoważna minimalna powierzchnia wentylacyjna, 1 300 mm² lub więcej

Źródło: pkt 4.14.2, rys. 6 normy EN 71-1:2005+A8:2009

- **Wszystkie sztywne materiały, które zakrywają twarz, takie jak okulary ochronne, hełmy kosmiczne lub maski na twarz (wizjery)** nie powinny odsłaniać niebezpiecznych ostrych krawędzi, niebezpiecznych ostrych zakończeń lub luźnych części, które mogą wpaść do oka. Dotyczy to również zabawek wykonanych ze sztywnych materiałów z wyciętymi otworami na oczy oraz zabawek zakrywających oczy;
- **Zabawki napędzane mechanicznie lub elektrycznie z mechanizmem wolnego biegu¹²** powinny mieć urządzenie hamulcowe. W takich zabawkach, mających masę 30 kg lub większą, powinno być możliwe zablokowanie przynajmniej jednego hamulca w pozycji hamowania;
- **Układ przekładni i kół** – łańcuchy napędowe powinny być osłonięte na odcinku od korby do koła zębatego po stronie, po której noga dziecka jest najbliższa łańcucha (strona A) i osłoniętą korbę po przeciwnej stronie (strona B), (jak na poniższym rysunku). Osłony nie powinny mieć szczelin ani otworów o szerokości większej niż 5 mm. Nie powinno być możliwe zdemonstowanie osłon bez użycia narzędzi. *Koła napędzane bezpośrednio pedałami* nie powinny mieć szczelin ani otworów o szerokości większej niż 5 mm;

¹² Zabawka rower z mechanizmem wolnego biegu – pojazd napędzany wyłącznie energią mięśni osoby na niej siedzącej, w szczególności za pomocą pedałów. Mechanizm wolnego biegu – urządzenie, które pozwala obracać się kołom przez jakiś czas po zaprzestaniu poruszania pedałów.

Rysunek 3 - Łańcuch napędowy i osłona łańcucha

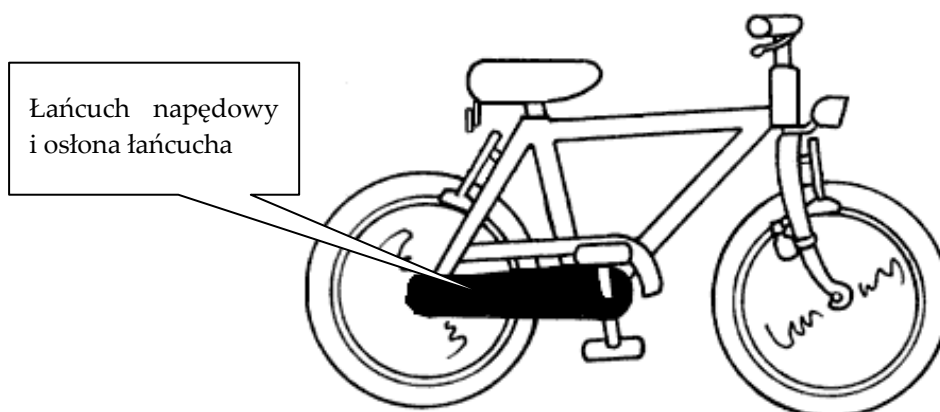
Objaśnienia:

1 - obszar okryty osłoną od strony wewnętrznej

A - przekrój po stronie łańcucha

B - przekrój po stronie korby

Źródło: pkt 4.15.1.6, rys. 7 normy EN 71-1:2005+A8:2009

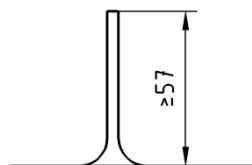

Źródło: Internet

- **Znak minimalnego wsunięcia wspornika siodełka** w rowerach – wspornik siodełka powinien posiadać trwały znak wskazujący minimalne wsunięcie wspornika do ramy;
- **Zabawki rowery z mechanizmem wolnego biegu** powinny być wyposażone w dwa niezależne układy hamulcowe, z których jeden działa na przednie koło, a drugi na koło tylne;
- **Konie na biegunach i podobne zabawki** – bieguny konia lub innej zabawki na biegunach powinny być wyposażone w ograniczniki ruchu, które powinny utrzymać użytkownika między skrajnymi położeniami biegunów przez cały czas;

- **Zabawki hulajnogi** – ramy kierownic o wysokości nastawnej powinny: być nastawiane za pomocą narzędzi, lub posiadać co najmniej jedno główne urządzenie blokujące oraz jedno dodatkowe urządzenie blokujące, z których przynajmniej jedno powinno włączać się automatycznie podczas nastawiania wysokości. Składane ramy kierownicy powinny być wyposażone w urządzenie blokujące mechanizm składający;
- **Hamowanie – zabawki hulajnogi** oznakowane jako przeznaczone dla dzieci o masie ciała 20 kg lub mniejszej nie wymagają systemu hamulcowego. Inne zabawki hulajnogi powinny być wyposażone w co najmniej jeden system hamulcowy, który powinien działać na tylne koło oraz skutecznie i łagodnie zmniejszać prędkość bez powodowania gwałtownego zatrzymania;
- **Rozmiar koła w hulajnogach** – średnica przedniego koła (kół) zabawek hulajnóg powinna wynosić co najmniej 120 mm lub więcej;
- **Części wystające w hulajnogach** – uchwyty dla rąk przy zabawkach hulajnogach powinny mieć końcówki o średnicy 40 mm lub większej;
- **Wirniki śmigłowców i śmigła pojedyncze** przeznaczone do wyrzucania w powietrze, do swobodnego lotu pionowego lub prawie pionowego przez mechanizm ze sprężyną lub podobne urządzenie powinny posiadać pierścien wokół swojego obwodu w celu zmniejszenia zagrożenia obrażeniami;
- **Pociski z przyssawkami** pełniącymi rolę powierzchni uderzeniowej powinny mieć długość równą 57 mm lub więcej, gdy długość ta mierzona jest w sposób pokazany na rysunku, a przyssawka znajduje się na powierzchni płaskiej i jest obciążona siłą wywołaną przez masę pocisku;

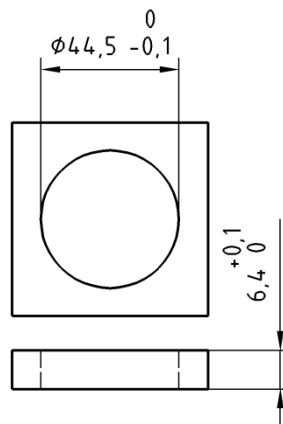
Rysunek 4 – Pomiar długości przyssawki

Źródło: pkt 4.17.1, rys. 9 normy EN 71-1:2005+A8:2009

- **Zabawki wodne do utrzymania masy ciała dziecka** – wszystkie otwory wlotowe służące do nadmuchiwania zabawki powinny mieć na stałe przymocowane zatyczki. Gdy zabawka jest nadmuchana, powinno być możliwe wciśnięcie zatyczki w zabawkę tak, aby nie wystawała z powierzchni zabawki na więcej niż 5 mm;
- **Pileczki** – każda piłka, która całkowicie przechodzi przez wzornik E (rysunek poniżej) jest uznawana za piłeczkę. Wymaganie nie dotyczy miękkich wypchanych piłeczek;

Rysunek 5 – Wzornik E (wymiary w mm)

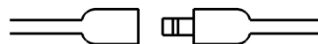

Źródło: pkt 8.32.1, rys. 31 normy EN 71-1:2005+A8:2009

W przypadku zabawek przeznaczonych dla dzieci w wieku poniżej 3 lat należy również zwrócić uwagę na niżej wymienione cechy:

- **Zabawki i ich elementy odłączalne** nie powinny, w żadnym położeniu, mieścić się całkowicie w cylindrze do badania małych części;
- **Materiały wypełniające** – miękkie materiały wypełniające nie powinny zawierać żadnych twardych ani ostrych zanieczyszczeń, takich jak kawałki metalu, gwoździe, igły i drzazgi;
- **Linki przy zabawkach** – swobodna długość linek (np. przy zabawce do ciągnięcia), zawierających części dodatkowe, które mogą tworzyć zaciągające się pętle, nie powinny przekraczać długości 220 mm po wystawieniu na działanie siły $(25 \pm 2) \text{ N}^{13}$ lub rozdzielać się na części nie przekraczające 220 mm przy rozciąganiu siłą $(25 \pm 2) \text{ N}$. Po rozdzieleniu powinna istnieć możliwość ponownego połączenia części razem bez zmiany charakteru połączeń, jak pokazano na poniższym rysunku:

Rysunek 6 – Sposób połączenia linki

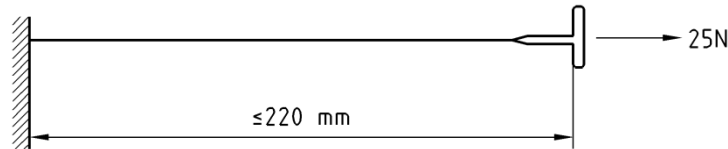

Źródło: pkt 5.4, rys. 10 normy EN 71-1:2005+A8:2009

Swobodna długość linki powinna być mierzona od punktu mocowania do końca linki lub od punktu mocowania na innej części zabawki. Jeśli punkt mocowania ma ten sam kształt lub formę jak linka, część ta powinna być mierzona jako część całej linki, jak pokazano na poniższym rysunku:

¹³ N – newton (niuton) – jednostka siły; siła 25 N odpowiada zawieszeniu do tej linki ciężaru około 2,5 kg.

Rysunek 7 – Swobodna długość linki

Źródło: pkt 5.4, rys. 11 normy EN 71-1:2005+A8:2009

Obwód jakichkolwiek zaciągających się na linkach pętli nie powinien przekraczać 380 mm przy rozciąganiu przez siłę równą (25 ± 2) N. Oczywiście konsument nie dysponuje stosownym przyrządem do przyłożenia siły 25 N. Jednakże wystarczy zmierzyć długość linki w stanie swobodnym i jeśli mamy jakiejkolwiek wątpliwości, lepiej zrezygnować z zabawki. Zabawki z samochowującymi się *linkami* powinny być wyposażone w mechanizm o sile powrotnego nawijania mniejszej niż 10 N.

Linki przeznaczone do mocowania w poprzek kołyski, łóżeczka, wózka, itp. nie powinny przekraczać 750 mm przy rozciąganiu przez siłę równą (25 ± 2) N, a ich długość przy oddziaływaniu tych warunków nie powinna być większa od ich długości swobodnej o więcej niż 40 proc.

- **Dostępne szkło i porcelana** – nie powinny być stosowane w konstrukcji zabawek przeznaczonych dla dzieci w wieku poniżej 3 lat;
- **Pileczki** – pileczką jest każda piłka, która całkowicie przechodzi przez wzornik E;
- **Przyssawki** luzem, zdejmowane i dołączone do zabawki za pomocą sznurka, elastycznej linki lub podobnego wiązania nie powinny przechodzić całkowicie przez wzornik E;
- **Opakowania** – torby wykonane z elastycznych tworzyw sztucznych, o obwodzie otworu większym niż 380 mm, nie powinny być zamykane za pomocą ściągnięcia sznurka lub linki.

Ponadto należy zwrócić uwagę, czy – w zależności od rodzaju zabawki – dołączone zostały ostrzeżenia w języku polskim.

- **Zabawki nieprzeznaczone dla dzieci w wieku poniżej 3 lat** – na zabawkach, które nie są przeznaczone dla dzieci w wieku poniżej 3 lat, ale mogą być dla nich niebezpieczne, powinno być podane ostrzeżenie: „Nieodpowiednie dla dzieci w wieku poniżej 36 miesięcy” lub „Nieodpowiednie dla dzieci w wieku poniżej 3 lat” razem z krótkim wskazaniem określonego niebezpieczeństwa, które jest powodem ograniczenia. Przed powyższymi zdaniami może być umieszczone słowo:

„Ostrzeżenie”. Ostrzeżenie dotyczące wieku może być zastąpione symbolem .

Celem tego ostrzeżenia jest informowanie dorosłych o tym, że zabawki mogą być niebezpieczne dla dzieci w wieku poniżej 3 lat. Powyższe ostrzeżenie nie jest wymagane na zabawkach, które – z uwagi na swoją funkcję, wymiary, cechy, właściwości lub inne oczywiste powody – są wyraźnie nieodpowiednie dla dzieci w wieku poniżej 36, np. mikroskop, maszyna do szycia, skrzynka narzędziowa, zabawki – zestawy chemiczne.

Zabawki, które ze względu na swoje cechy i funkcje są zwykle uważane za odpowiednie lub przeznaczone dla dzieci poniżej 3. roku życia (np. zabawki miękkie wypchane do przytulania i trzymania), nie powinny być niebezpieczne dla nich, np. ze względu na małe elementy, piłeczki itp. **Użycie ostrzeżeń na takich zabawkach nie zwalnia producenta z obowiązku spełnienia tego wymagania.**

- **Balony lateksowe** – na opakowaniu powinno znajdować się ostrzeżenie: *„Ostrzeżenie! Dzieci w wieku poniżej 8 lat mogą udławić się lub udusić nienadmuchanymi lub pękniętymi balonami. Wymagany nadzór osób dorosłych. Trzymać nienadmuchane balony z dala od dzieci. Natychmiast wyrzucać pęknięte balony.”*;
- **Zabawki wodne** – na zabawkach wodnych i ich opakowaniu powinno znajdować się ostrzeżenie: *„Ostrzeżenie! Tylko do użytku w wodzie płytkiej i tylko pod nadzorem.”*;
- **Zabawki funkcjonalne** – na zabawkach funkcjonalnych i ich opakowaniu powinno znajdować się ostrzeżenie: *„Ostrzeżenie! Tylko do użytku pod bezpośrednim nadzorem osoby dorosłej.”*;
- **Pociski** – zabawki pociskowe zdolne do wystrzeliwania przedmiotów innych niż pociski dostarczone z zabawką oraz zabawki pociskowe i łuki ze strzałami zdolne do wystrzeliwania pocisku o energii kinetycznej **większej niż 0,08 J** powinny być zaopatrzone w ostrzeżenie: *„Ostrzeżenie! Nie celować w oczy i twarz.”*;
- **Imitacje masek i kasków ochronnych** – na zabawkach, które są imitacjami masek i hełmów ochronnych (np. hełmów motocyklowych, przemysłowych hełmów ochronnych lub hełmów strażackich) lub na ich opakowaniu powinno znajdować się ostrzeżenie: *„Ostrzeżenie! To jest zabawka. Nie stanowi ochrony.”*;
- **Zabawki latawce** – na zabawkach latawcach i innych zabawkach latających, których łączna długość linek przekracza 2 m, i które łączą fizycznie zabawkę z dzieckiem, powinno znajdować się ostrzeżenie: *„Ostrzeżenie! Nie używać w pobliżu napowietrznych linii elektrycznych ani podczas burzy.”*;
- **Wrotki, łyżworolki i zabawki deskorolki** dla dzieci oferowane w sprzedaży jako zabawki, powinny posiadać ostrzeżenie: *„Ostrzeżenie! Należy korzystać ze sprzętu ochronnego. Nieodpowiednie dla dzieci o masie ciała większej niż 20 kg”*;
- **Zabawki przeznaczone do zawieszenia w poprzek kołyski, łóżeczka lub wózka** za pomocą sznurka, linek, taśm gumowych lub pasków powinny posiadać ostrzeżenie: *„Ostrzeżenie! Aby uniknąć możliwości wyrządzenia krzywdy przez zaplątanie się, zabawkę należy usunąć, gdy dziecko zacznie podnosić się na rękach i kolanach.”*;
- **Gryzaki wypełnione cieczą** – ostrzeżenie: *„Schładzać tylko w domowej chłodziarce, nie wkładać do zamrażalnika.”*;

- **Kapiszony specjalnie przeznaczone do zabawek** – na opakowaniu kapiszonów powinno znajdować się ostrzeżenie: *„Ostrzeżenie! Nie strzelać w pomieszczeniach zamkniętych ani w pobliżu oczu lub uszu. Nie nosić kapiszonów luzem w kieszeni.”*;
- Na zabawkach wytwarzających **dźwięki impulsowe o wysokim poziomie** lub ich opakowaniu powinno znajdować się ostrzeżenie: *„Ostrzeżenie! Nie używać w pobliżu uszu! Niewłaściwe użycie może spowodować uszkodzenie słuchu.”*;
- W przypadku **zabawek na kapiszony** dodatkowo: *„Nie strzelać w domu! Używać tylko kapiszonów zalecanych przez producenta.”*;
- **Zabawki rowery z mechanizmem wolnego biegu** powinny posiadać ostrzeżenie: *„Ostrzeżenie! Podczas jazdy należy używać kasku ochronnego!”*;
- **Zabawki przeznaczone do utrzymywania masy ciała dziecka** – na zabawkach, które nie są odpowiednie dla dzieci w wieku 3 lat i więcej, ze względu na swoją konstrukcję, budowę czy wytrzymałość, powinno znajdować się ostrzeżenie, na przykład: *„Ostrzeżenie! Nieodpowiednie dla dzieci w wieku powyżej 3 lat.”* razem z krótkim wskazaniem określonego powodu tego ograniczenia (np. niedostateczna wytrzymałość);
- **Zabawki zawierające pojedyncze włókna** o długości w stanie wyprostowanym większej niż 50 mm i przymocowane do podstawy wyrobu włókienniczego powinny być oznakowane: *„Ostrożnie! Nieodpowiednie dla dzieci w wieku poniżej 10 miesięcy ze względu na długie włosy.”*;
- **Zabawki hulajnogi** – *„Ostrzeżenie. Zaleca się założenie wyposażenia ochronnego. Nie nadaje się do użytku dla dzieci o masie ciała większej niż 20 kg (lub gdy jest to właściwe, większej niż 50 kg)”*.

Dokonując zakupu zabawki należy także zwrócić uwagę, czy w odpowiednich przypadkach zostały dołączone instrukcje: montażu, użytkowania i konserwacji sformułowane w języku polskim. Przykłady zabawek, do których powinny być dołączone informacje i/lub instrukcje:

- **Zabawki zawierające niebezpieczne funkcjonalne ostre krawędzie i funkcjonalne ostre zakończenia** – w przypadkach, gdy jest to niezbędne do funkcjonowania zabawki, niebezpieczne ostre krawędzie funkcjonalne oraz funkcjonalne ostre zakończenia mogą być zastosowane w zabawkach przeznaczonych dla dzieci w wieku 3 lat i więcej. W instrukcji użytkowania, która w odpowiednich przypadkach powinna być dołączona do zabawki, należy zwrócić uwagę użytkownika na potencjalne zagrożenia stwarzane przez takie krawędzie i zakończenia. Nie wymagają ostrzeżenia: krawędzie elementów służących za przewodniki elektryczne, szkiełka mikroskopowe, szkiełka nakrywkowe oraz zakończenia elementów służących za przewodniki elektryczne;
- Na opakowaniu **balonów z naturalnego lateksu kauczukowego** powinien znajdować się napis: *„Wykonane z naturalnego lateksu kauczukowego.”*;
- **Zabawki skrzynie** z odchylnymi, otwierającymi się pokrywami powinny być zaopatrzone w instrukcje dotyczące właściwego montażu i konserwacji;

- **Zabawki przeznaczone do utrzymywania masy ciała dziecka** powinny być zaopatrzone w instrukcje użytkowania, montażu i konserwacji. Użytkownikowi powinna być zwrócona uwaga na potencjalne niebezpieczeństwo wynikające z użytkowania zabawki oraz na zachowanie odpowiednich środków ostrożności;
- **Zabawki rowery z mechanizmem wolnego biegu** powinny być zaopatrzone w instrukcje składania i konserwacji. Należy zwrócić uwagę użytkownika na potencjalne niebezpieczeństwo, jakie niesie jeżdżenie na zabawkach rowerach z mechanizmem wolnego biegu oraz na konieczność zachowania odpowiednich środków ostrożności. W instrukcji użytkowania należy przypomnieć, że rower nie jest odpowiedni do jeżdżenia po drogach publicznych. Co więcej, rodzice lub opiekunowie powinni upewnić się, że dzieci zostały prawidłowo poinstruowane jak używać zabawek rowerów, a w szczególności jak bezpiecznie używać hamulca;
- **Zabawki hulajnogi** przeznaczone dla dzieci o masie ciała równej 20 kg lub mniejszej powinny zawierać informację: „maksymalnie 20 kg”. Zabawki hulajnogi przeznaczone dla dzieci o masie ciała równej 50 kg lub mniejszej powinny zawierać informację: „maksymalnie 50 kg”. W instrukcji użytkowania powinno znajdować się ostrzeżenie: „Ostrzeżenie. Zaleca się założenie wyposażenia ochronnego. Nie nadaje się do użytku dla dzieci o masie ciała większej niż 20 kg (lub gdy jest to właściwe, „większej niż 50 kg”)”. Instrukcja powinna przypominać, że zabawka powinna być użytkowana z ostrożnością, gdyż wymaga ona dużej zręczności, aby uniknąć upadków i zderzeń mogących spowodować obrażenia u użytkownika i osób trzecich. Instrukcja użytkowania powinna zawierać także:
 - wskazówki jak bezpiecznie złożyć i rozłożyć składaną hulajnogę,
 - uwagę o konieczności sprawdzenia, czy wszystkie urządzenia blokujące są włączone,
 - informacje dotyczące niebezpieczeństw użytkowania zabawki na drogach publicznych,
 - zalecenia dotyczące używania wyposażenia ochronnego takiego jak: kask, rękawice czy ochraniacze na kolana i łokcie.

Uwaga! Masa ciała równa 20 kg odpowiada w przybliżeniu średniej masie ciała dziecka w wieku 5 lat. Masa ciała 50 kg odpowiada w przybliżeniu średniej masie ciała dziecka w wieku 14 lat.

- **Zabawki przeznaczone do użytku z kapiszonami** powinny zawierać wskazanie odnośnie rodzaju i marki kapiszonów, które mogą być bezpiecznie używane z zabawką;
- **Zabawki funkcjonalne** – powinna być do nich dołączona instrukcja użytkowania, w której powinny być również wskazane środki ostrożności, jakie powinny być podjęte przez użytkownika, a także ostrzeżenie mówiące, że niezastosowanie się do niniejszych zaleceń może narazić na niebezpieczeństwa (powinien być określony rodzaj niebezpieczeństwa) związane z korzystaniem

z zabawki. Powinno być również zaznaczone, że dzieci w wieku poniżej 3 lat nie mogą mieć dostępu do tego rodzaju zabawek;

- **Zabawki z pociskami** powinny być zaopatrzone w instrukcje użytkowania, które zwracają uwagę użytkownika na ryzyko związane z używaniem innych pocisków niż dostarczone z zabawką lub zalecane przez producenta;
- **Wrotki, łyżworolki, deskorolki** – instrukcja użytkowania powinna zawierać przypomnienie, że zabawka powinna być używana z rozwagą, gdyż wymaga ona dużej zręczności, aby uniknąć upadków i zderzeń mogących spowodować obrażenia u użytkownika i osób trzecich. Należy również wskazać rodzaj rekomendowanego sprzętu ochronnego (kasku, ochraniaczy na ręce/nadgarstki, ochraniaczy na kolana itp.).

Co można sprawdzić w konkretnej zabawce? Kilka przykładów:

Przykłady zabawek miękkich wypchanych

Źródło: Zdjęcia pochodzą ze str. 17 dokumentu Komisji Europejskiej pt. "Guidance Document No. 11 on the Application of the Directive on the safety of toys (88/378/EEC)" opublikowanego 6 kwietnia 2009 roku, (http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/toys/documents/guidance/index_en.htm)

Przedstawione na zdjęciach zabawki to typowe miękkie zabawki wypchane o prostej budowie, przeznaczone do trzymania i przytulania. Mogą być ubrane lub nieubrane, posiadają miękkie powierzchnie korpusu, są wypełnione miękkimi materiałami. Takie zabawki są przeznaczone przede wszystkim dla dzieci w wieku poniżej 3 lat.

Zabawki miękkie wypchane muszą być bezpieczne dla dzieci najmłodszych, zatem nie może na nich znajdować się ostrzeżenie, że są nieodpowiednie dla dzieci w wieku poniżej 3 lat. Umieszczenie przez producenta tego rodzaju ostrzeżenia nie zwalnia go od odpowiedzialności za bezpieczeństwo dziecka. Oczywiście każda zabawka powinna być oznaczona znakiem CE, a także danymi identyfikującymi producenta bądź importera.

Przed podjęciem decyzji o zakupie miękkiej wypchanej zabawki można sprawdzić:

- Czy drobne elementy, takie jak oczy, nos nie odpadają przy lekkim naciśnięciu; czy zabawka nie posiada innych drobnych elementów odrębnych lub słabo zamocowanych. Ponieważ zbadanie wytrzymałości połączenia jest możliwe jedynie w warunkach laboratoryjnych, nie należy zbyt mocno szarpać. Pamiętajmy, że wielkość elementu sprawdza się w specjalnym cylindrze do badania małych części. Jednak takie drobne elementy jak oczy lub nos misia albo guziki z całą pewnością można zaliczyć do małych elementów, którymi dziecko może się udławić, udusić bądź połknąć w trakcie zabawy;
- Czy oczy nie są wykonane ze szkła lub porcelany. Nie jest dopuszczalne zastosowanie szkła lub porcelany w konstrukcji zabawek przeznaczonych dla dzieci w wieku poniżej 3 lat;
- Czy okrywa runowa zbyt się nie „kłaczy”. Należy przesunąć ręką po korpusie zabawki – jeśli okrywa runowa zbija się w kłaczki, wówczas dziecko może się nimi zadławić. „Wychodzenie” pojedynczych włosów nie stanowi zagrożenia. Jest to normalna cecha materiału;
- Czy miękkie materiały wypełniające nie zawierają żadnych twardych ani ostrych zanieczyszczeń, takich jak kawałki metalu, gwoździe, igły i drzazgi, wyczuwalne przez materiał;
- Jeśli jednym z elementów zabawki są linki, sznurki itp., zawierające dodatkowe elementy (o które dziecko może zapętlić linkę) można sprawdzić, czy ich długość nie przekracza 220 mm. Jeśli tak to zabawka może być niebezpieczna dla dziecka poniżej 3 lat – dziecko może zadzierzgnąć linkę wokół szyi i udusić się;
- Czy na zabawce z materiałów włókienniczych jest umieszczony sposób konserwacji, zalecający pranie ręczne lub w przypadku zabawek zasilanych bateryjnie, co najmniej czyszczenie powierzchniowe przy użyciu np. gąbki z dodatkiem środków piorących.

Przykład wózka dla lalek

Źródło: Internet

W przypadku wózków dla lalek należy przede wszystkim zwrócić uwagę na parametry, które są istotne nie tylko ze względów bezpieczeństwa, takie jak: wielkość, ciężar wózka (dobór wózka do wzrostu i siły dziecka), ale także na rodzaje dodatkowych akcesoriów (szczególnie w przypadku zakupu wózka dla dziecka w wieku poniżej 3 lat). Wózki dla lalek mogą być przeznaczone dla dzieci zarówno w wieku poniżej, jak i powyżej 3 lat.

Przed podjęciem decyzji o zakupie wózka wskazane jest zwrócenie uwagi na następujące cechy:

- Czy rurki i sztywne elementy ramy wózka w postaci części wystających są osłonięte tak, że nie stanowią niebezpieczeństwa przebiccia ciała dziecka. Rozmiar i kształt końcówek osłony nie jest określony, ale powinny one posiadać wystarczająco dużą powierzchnię, która pozwoli uniknąć przekłucia ciała;
- Czy wózek zawiera uchwyt lub inny element konstrukcyjny, który może złożyć się na dziecko. Jeśli tak, wówczas wózek powinien mieć co najmniej jedną blokadę zabezpieczającą oraz przynajmniej jedną pomocniczą blokadę zabezpieczającą, a każda z nich powinna działać bezpośrednio na mechanizm składający się. Co najmniej jedna z blokad zabezpieczających powinna zadziałać automatycznie przy rozstawianiu zabawki. Dwa urządzenia o takiej samej budowie, np. pierścienie blokujące, jeden po lewej stronie, a drugi po prawej stronie zabawki uważane są za jedną blokadę zabezpieczającą;
- Czy wózek, w którym nie istnieje niebezpieczeństwo złożenia się uchwytu lub innego elementu konstrukcyjnego na dziecko, posiada co najmniej jedną blokadę zabezpieczającą lub ogranicznik zabezpieczający, które mogą być uruchamiane ręcznie;

- Czy wózek dla lalek przeznaczony dla dzieci poniżej 3 lat nie zawiera elementów lub akcesoriów, które dziecko mogłoby połknąć lub zadławić się. Zabawki i ich elementy odłączalne nie powinny, w żadnym położeniu, mieścić się całkowicie w cylindrze do badania małych części;
- Czy wózek dla lalek przeznaczony dla dzieci w wieku poniżej 3 lat nie zawiera linek (z dodatkowymi elementami, o które można zapętlić linkę) o długości przekraczającej 220 mm, które dziecko mogłoby zadzierzgnąć wokół szyi i w konsekwencji udusić się.

1. Zakupy poza lokalem przedsiębiorcy

Wielu producentów, importerów, a także dystrybutorów umożliwia konsumentom dokonanie zakupu zabawek poza lokalem przedsiębiorcy, przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość. Najczęściej stosowaną formą tego rodzaju transakcji jest sprzedaż przez Internet. Prawa i obowiązki sprzedawcy oraz konsumenta, regulują w takim przypadku przepisy ustawy z dnia 2 marca 2000 roku *o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny* (DzU z 2000 roku, nr 22, poz. 271, z późn. zm.).

Kupując zabawkę poza lokalem przedsiębiorcy konsument może ją zwrócić, bez podania przyczyn, w terminie 10 dni od dnia wydania towaru, składając stosowne pisemne oświadczenie. Do zachowania tego terminu wystarczy wysłanie oświadczenia przed jego upływem. Z tytułu odstąpienia od umowy konsument nie ponosi żadnych kosztów. Wzajemne świadczenia ulegają zwrotowi, w terminie 14 dni, w niezmienionym stanie.

Przed zawarciem umowy sprzedawca powinien poinformować konsumenta na piśmie o prawie odstąpienia od umowy, wręczyć wzór oświadczenia, obowiązany jest także wręczyć konsumentowi pisemne potwierdzenie zawarcia kontraktu. Umowa nie może nakładać na konsumenta obowiązku zapłaty ceny przed otrzymaniem towaru. Powinna być zrealizowana najpóźniej w ciągu 30 dni od zawarcia. Jeżeli przedsiębiorca nie może spełnić świadczenia z tego powodu, że przedmiot świadczenia nie jest dostępny, powinien niezwłocznie, najpóźniej jednak w terminie trzydziestu dni od zawarcia umowy, zawiadomić o tym konsumenta i zwrócić całą otrzymaną od niego sumę pieniężną. Umowa powinna określać miejsce i sposób składania reklamacji, nie powodujące nadmiernych trudności lub kosztów po stronie konsumenta.

2. Reklamacje zabawek

Uprawnienia kupującego oraz odpowiedzialność sprzedawcy za sprzedany towar określają przepisy ustawy z dnia 27 lipca 2002 roku *o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego* (DzU z 2002 roku, nr 141, poz. 1176 z późn. zm.).

Jeśli podczas użytkowania zabawki zostanie stwierdzona niezgodność towaru z umową, (ujawni się „wada” zabawki) konsument ma prawo zgłoszenia reklamacji. Reklamację zabawki można składać u sprzedawcy w okresie dwóch lat od daty zakupu oraz przed upływem dwóch miesięcy od stwierdzenia niezgodności. Potwierdzeniem zakupu może być faktura bądź paragon. W zgłoszeniu reklamacyjnym należy dokładnie określić stwierdzone „wady” oraz żądanie sposobu załatwienia reklamacji. Kupujący może żądać doprowadzenia

zabawki do stanu zgodnego z umową przez nieodpłatną naprawę albo wymianę na nową, chyba że naprawa albo wymiana są niemożliwe lub wymagają nadmiernych kosztów. Przy ocenie nadmierności kosztów uwzględnia się wartość towaru zgodnego z umową oraz rodzaj i stopień stwierdzonej niezgodności, a także bierze się pod uwagę niedogodności, na jakie naraziłby kupującego inny sposób zaspokojenia roszczeń.

Jeżeli kupujący (z przyczyn takich jak: brak możliwości naprawy lub wymiany towaru czy nadmierne koszty wymiany lub naprawy) nie może żądać naprawy ani wymiany albo jeżeli sprzedawca nie zdoła uczynić zadość takiemu żądaniu w odpowiednim czasie lub gdy naprawa albo wymiana narażałaby kupującego na znaczne niedogodności, ma on prawo domagać się stosownego obniżenia ceny albo odstąpić od umowy.

Jeżeli sprzedawca, który otrzymał od kupującego żądanie i nie ustosunkował się do tego żądania w terminie 14 dni, uważa się, że uznał je za uzasadnione.

Sprzedawca nie odpowiada za:

- niezgodności, o których kupujący wiedział w chwili zakupu,
- za uszkodzenia zabawki wynikłe z niewłaściwego jej użytkowania,
- za zabawkę, która została zużyta (wyeksploatowana).

Roszczenia kupującego przedawniają się z upływem roku od stwierdzenia przez niego niezgodności towaru z umową.

Konsument niezadowolony ze sposobu załatwienia zasadnej reklamacji może zwrócić się o pomoc do właściwego terenowo rzeczownika konsumentów, wojewódzkiego inspektoratu Inspekcji Handlowej, Federacji Konsumentów bądź Stowarzyszenia Konsumentów Polskich.

W sprawach spornych pomiędzy konsumentem a sprzedawcą Inspekcja Handlowa może prowadzić postępowania mediacyjne. Ponadto przy wszystkich wojewódzkich inspektoratach Inspekcji Handlowej działają stałe polubowne sądy konsumenckie.

Postępowanie mediacyjne

Zgodnie z art. 36 ustawy o Inspekcji Handlowej, jeśli przemawia za tym charakter sprawy, wojewódzki inspektor IH podejmuje działania mediacyjne w celu polubownego zakończenia sporu cywilnoprawnego między konsumentem a przedsiębiorcą. Postępowanie jest bezpłatne i może być wszczęte na wniosek konsumenta lub z urzędu, jeśli wymaga tego ochrona konsumenta.

W toku postępowania mediacyjnego wojewódzki inspektor zapoznaje przedsiębiorcę z roszczeniem konsumenta, przedstawia stronom sporu przepisy prawa mające zastosowanie w sprawie oraz ewentualne propozycje polubownego zakończenia sporu. Wojewódzki inspektor może wyznaczyć stronom termin do polubownego zakończenia sprawy.

Wojewódzki inspektor odstępuje od postępowania mediacyjnego, jeżeli w wyznaczonym terminie sprawa nie została polubownie zakończona oraz w razie oświadczenia co najmniej przez jedną ze stron, że nie wyraża zgody na polubowne zakończenie sprawy.

Zatem jeśli sprzedawca nie uzna zasadnych roszczeń konsumenta w reklamacji towaru, wówczas może on zwrócić się do wojewódzkiego inspektoratu IH z wnioskiem o wszczęcie postępowania mediacyjnego. Jeśli żądanie konsumenta było uzasadnione, wojewódzki inspektorat IH podejmuje mediację u sprzedawcy.

Polubowne sądy konsumenckie

Zgodnie z art. 37 ustawy o Inspekcji Handlowej polubowne sądy rozpatrują spory o prawa majątkowe wynikłe z umów sprzedaży produktów i świadczenia usług zawartych pomiędzy konsumentami i przedsiębiorcami. Postępowanie może być wszczęte na wniosek konsumenta lub przedsiębiorcy i jest bezpłatne.

Postępowanie przed tym sądem jest dokumentowane protokołem rozprawy. Jeśli nie dojdzie do ugody pomiędzy stronami, sąd polubowny może wydać wyrok, którego moc prawna jest taka sama jak wyroku wydanego przez sąd powszechny.

Należy jednak pamiętać, że na rozstrzygnięcie sprawy przed sądem polubownym muszą wyrazić zgodę obie strony sporu.